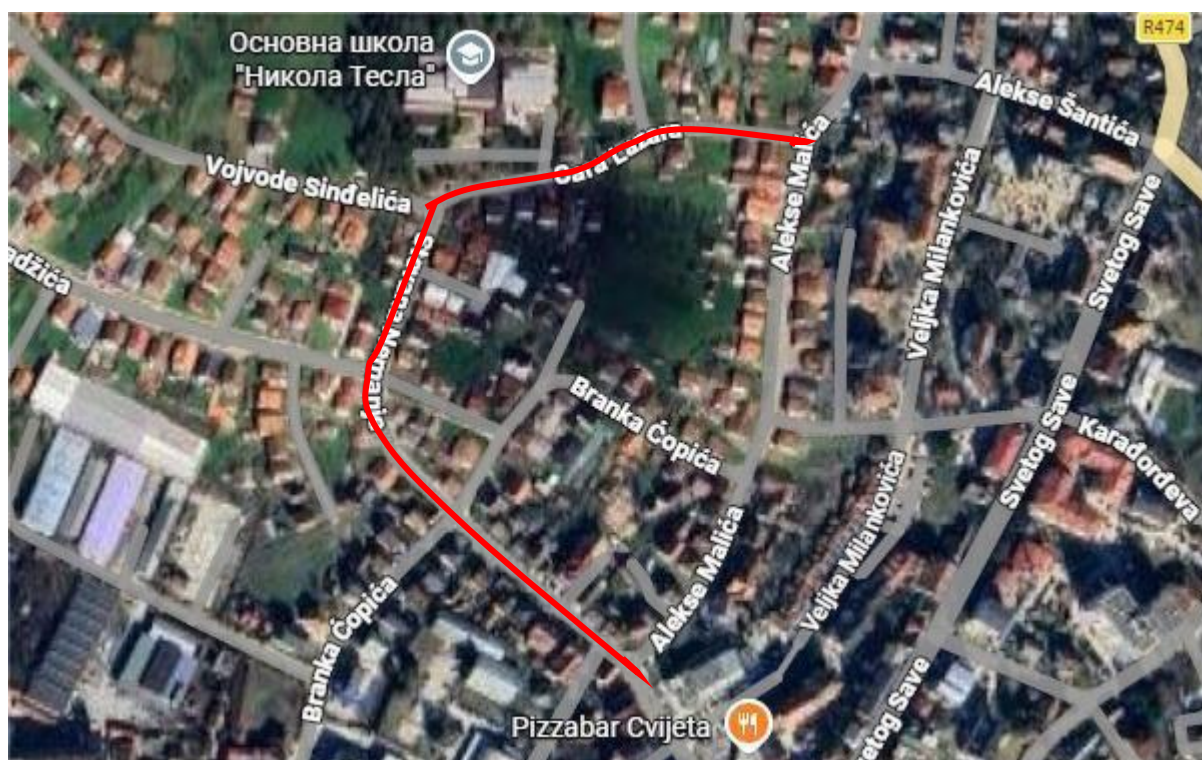

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske
Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata

Plan upravljanja životnom sredinom i društvenim pitanjima
(ESMP)
(finalno)

za podprojekat:

Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru

pripremljen u sklopu:

PROJEKAT MODERNIZACIJE VODOVODNIH I KANALIZACIJSKIH USLUGA (WSSM)

SADRŽAJ

1. UVOD	7
1.1. Pozadina podprojekta	7
1.2. Zahtjevi Svjetske banke	7
1.3. Uloga i cilj ESMP-a	8
2. OPIS PODPROJEKTA	9
2.1. Postojeći sistem vodovoda i kanalizacije u projektnom području	9
2.2. Tehnički opis i lokacija podprojekta	9
3. USLOVI ŽIVOTNE SREDINE I DRUŠTVENI USLOVI	14
3.1. Fizičko-geografske i druge prirodne karakteristike projektnog područja	14
3.1.1. Geografski položaj i geomorfologija	14
3.1.2. Klima i klimatske promjene	14
3.1.3. Kvalitet vazduha	15
3.1.4. Buka	15
3.1.5. Hidrologija i kvalitet voda	15
3.1.6. Hidrografija i poplave	16
3.1.7. Seizmologija	17
3.1.8. Upravljanje otpadom	17
3.1.9. Biljni i životinjski svijet i pejzaž	17
3.1.10. Kulturno-istorijsko nasljeđe	17
3.2. Socio-ekonomske karakteristike projektnog područja	18
3.2.1. Demografske karakteristike	18
3.2.2. Privreda	18
3.2.4. Infrastruktura	19
4. EKOLOŠKI I SOCIJALNI RIZICI I UTICAJI I MJERE UBLAŽAVANJA	20
4.1. Prikaz i klasifikacija ekoloških i socijalnih rizika i uticaja projekta	20
4.2. Prikaz i klasifikacija mjera prevencije i ublažavanja	22
5. PLAN UPRAVLJANJA EKOLOŠKIM I DRUŠTVENIM PITANJIMA	27
5.1. Plan mjera prevencije i ublažavanja	27
5.2. Plan monitoringa životne sredine i socijalnih pitanja	36
6. MEHANIZAM ZA RJEŠAVANJE ŽALBI RADNIKA	41
Prilog A	42
Prilog B	45
7. NAČINI UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA	47
7.1. Zaključci i komentari javnih rasprava	48

7.2. Mehanizam za žalbe.....	48
7.3. Plan vključivanja zainteresovanih strana.....	52
8. ANALIZA POTREBE ZA JAČANJEM KAPACITETA I OBUKOM	53
9. IMPLEMENTACIJA I IZVJEŠTAVANJE ESMP-a.....	54
10. PRILOZI	55
PRILOG 1. DOBRE GRAĐEVINSKE PRAKSE	55
PRILOG 2. EKOLOŠKI I DRUŠTVENI SKRINING.....	58

SPISAK SLIKA

Slika 1 – Lokacija projekta

Slika 2 – Ulica Cara Lazara

Slika 3 – Ulica Stevana Nemanje

Slike 4–9 – Stanje kolovoza u ulicama Stevana Nemanje i Cara Lazara

Slika 11 – Područje projekta

Slika 12 – Hidrografska karta Prnjavora sa predmetnim područjem

SPISAK TABELA

Tabela 2 – Kretanje broja stanovnika na području Prnjavora

Tabela 3 – Broj registrovanih preduzeća prema broju zaposlenih

Tabela 4 – Potencijalni uticaji na životnu sredinu i društvo i mjere ublažavanja

Tabela 5 – Plan monitoringa zaštite životne sredine i društvenih aspekata

Tabela 6 – Plan uključivanja zainteresovanih strana

SPISAK SKRAĆENICA

APCU/JKPP	Jedinica za koordinaciju poljoprivrenih projekata
BiH	Bosna i Hercegovina
CSLP	Plan uređenja gradilišta
E&S	Žaštita životne sredine & Socijalna pitanja
EHS	Žvotna sredina, zdravlje i sigurnost
EHSG	Grupa smjernica za zaštitu životne sredine, zdravlja i sigurnosti
EIA	Procjena uticaja na životnu sredinu
ESMF	Okvir za upravljanje životnom sredinom i društvenim pitanjima
ESMP	Plan upravljanja živonom sredinom i društvenim pitanjima
ESS	Ekološki i socijalni standardi Svjetske banke
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GBV	Rodno zasnovano nasilje
GIIP	Dobre Međunarodne industrijske prakse
GM	Žalbeni mehanizam
GRM	Mehanizam za rješavanje žalbi
HDPE	Polietilen visoke gustine
IPCHNH	Republički zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasljeđa
LMP	Procedura za upravljanje radnom snagom
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS
O&M	Rad i održavanje
OHS	Zaštita zdravlja i bezbjednost na radu
PAP	Ljudi pod uticajem projekta
PIT	Tim za implementaciju Projekta
PS	Pumpna stanica
SCADA	Nadzorna kontrola i prikupljanje podataka
SEA	Seksualna eksploatacija i zlostavljanje
SEP	Plan uključivanja interesnih strana
SH	Seksualno uznemiravanje
ViK	Vodovod i kanalizacija
WB	Svjetska banka
WSSM/PMVU	Projekat modernizacije vodnih i sanitarnih usluga

SAŽETAK

Tabela 1. Opšte informacije o projektu

Naziv potprojekta:	Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru
Specifikacija podprojekta:	Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru <u>uključuje radove na vodovodnoj i kanalizacionoj mreži (fekalna i oborinska kanalizacija) i izgradnju puta sa obostranim trotoarom.</u> • Ulica Cara Lazara - zona I (gradsko građevinsko zemljište), • Ulica Stevana Nemanje - zona I (gradsko građevinsko zemljište)
Lokacija podprojekta:	Grad Prnjavor
Broj korisnika:	1.000 korisnika (600 žena)
Sektor i vrsta potprojekta:	Sektor voda Sistem vodosnabdijevanja
Realizacija potprojekta:	Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske sa Timom za implementaciju Projekta (PIT) od predstavnika opštine/grada i vodovodnog preduzeća
Način realizacije:	Preko Izvođača
Podaci o veličini projekta:	Ukupna dužina oko 600 m vodovoda
Procjena troškova podprojekta:	1.564.411,98 KM
Poseta na terenu (da/ne; datum):	Da
Da li su konsultacije obavljene? (Da/Ne):	Ne
Procijenjen rizik projekta (od niskog do visokog):	Umjeren

1. UVOD

1.1. Pozadina podprojekta

Na osnovu Odluke Narodne skupštine Republike Srpske, usvojene na 21. sjednici održanoj 27. aprila 2022. godine o prihvatanju kredita Svjetske banke – Međunarodna asocijacija za razvoj, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata (APCU), u saradnji sa Ministarstvom finansija, realizuje “Projekat modernizacije vodovodnih i kanalizacijskih usluga” (WSSM).

Cilj WSSM projekta je:

- (i) jačanje institucionalnih kapaciteta u Republici Srpskoj,
- (ii) poboljšati pristup uslugama vodosnabdijevanja i sanitacije (WSS) kojima se sigurno upravlja na lokalnom nivou (gradovi/opštine) i
- (iii) poboljšati efikasnost pružalaca usluga vodovoda u lokalnim samoupravama koje učestvuju u Projektu.

Sveobuhvatni pristup Projekta je izgradnja institucionalnih kapaciteta sektora za bolje usluge u Republici Srpskoj (Komponenta 1) i lokalnog (Komponenta 2) nivoa, uz stvaranje podsticajnog okvira koji podstiče postepeno unapređenje pružalaca usluga vodovoda u Republici Srpska ka operativnoj i finansijskoj održivosti, dobrim praksama i na kraju kreditnoj sposobnosti (Komponenta 3).

Ovaj Projekat će sprovesti niz podprojekata od velike važnosti za programske ciljeve. Jedan do njih je pod-projekat “Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje” u Prnjavoru

1.2. Zahtjevi Svjetske banke

Ovaj podprojekat je klasifikovan kao projekat umjerenog rizika sa aspekta životne sredine i socijalnih pitanja, u skladu sa skriningom i procjenom rizika koje je pripremio E&S ekspert APCU-a, na osnovu inputa zainteresovanih strana i smjernica WSSM ESFM.

Projekti umjerenog rizika karakterišu se ograničenim i lokalizovanim uticajima koji su uglavnom privremeni i reverzibilni, bez očekivanih značajnih ili nepovratnih posljedica, a povezani rizici mogu se efikasno upravljati primjenom standardnih mjera ublažavanja i mjera upravljanja životnom sredinom i socijalnim aspektima. Vizije održivog razvoja - kojom se utvrđuju nastojanja Banke u pogledu ekološke i društvene održivosti

Ti ESS-ovi popraćeni su neobavezujućim smjernicama, napomenama o najboljim praksama, obrascima i kontrolnim listama.

Standardi koji su primjenjivi na WSSM/PMVU su: ESS1, ESS2, ESS3, ESS4, ESS5, ESS6, ESS8, ESS10.

Potprojekat uključuje građevinske radove, što znači da je za obim posla potrebna primjena ESS1 (Procjena i upravljanje rizicima i uticajima na životnu sredinu i društvo).

U rad će biti uključeni izvođači i radnici, što zahtijeva primjenu ESS2 (Radna snaga i uslovi rada).

Radne aktivnosti koriste resurse i stvaraju otpad, što dovodi do primjene ESS3 (Efikasnost resursa i upravljanje i sprečavanje zagađenja).

Šta više, aktivnosti i oprema mogu povećati izloženost zajednice rizicima i uticajima realizacije projekta, s toga se ESS4 (Zdravstvena zaštita i bezbjednost zajednice) treba primijeniti za rješavanje zdravstvenih i sigurnosnih rizika i uticaja na društvo.

ESS5 (Otkup zemljišta, ograničenja u korištenju zemljišta i prisilno raseljavanje) neće biti primjenjiv na aktivnosti prema ovom Ugovoru, jer sam otkup zemljišta za potrebe realizacije projekta nije predviđen.

Osim toga, ESS6 (Očuvanje biodiverziteta i održivo upravljanje živim prirodnim resursima) nije relevantan, jer potprojekat ne uključuje i neće uticati na biodiverzitet ili prirodne resurse i ne sprovodi se u zaštićenim područjima prirode.

ESS7 (Autohtoni narodi) i ESS9 (Finasijski posrednici) nisu relevantni, jer nepostoje autohtoni narodi i podprojekat ne uključuje finansijske posrednike koji bi mogli biti pogođeni realizacijom.

Iako u blizini projektnih lokacija nema područja kulturnog naslijeđa, ESS8 (Kulturno naslijeđe) ostaje relevantan za ovaj projekat zbog iskopavanja zemljišta.

Nadalje, otvoren i transparentan angažman sa zainteresovanim stranama podprojekta je suštinski element dobre međunarodne prakse, stoga će se primjenjivati ESS10 (Uključivanje interesnih strana i objavljivanje informacija) kako bi se osigurala ekološka i socijalna održivost, poboljšala prihvatljivost podprojekata i napravio značajan doprinos uspješnom projektovanju i implementaciji kroz životni ciklus podprojekta.

1.3. Uloga i cilj ESMP-a

Ovaj ESMP izrađen je za podprojekat „Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru“ u Prnjavoru. Plan upravljanja zaštitom životne sredine i socijalnim pitanjima (ESMP) za predmetni podprojekat, pripremljen je u skladu sa Okvirom upravljanja životnom i društvenim pitanjima za Republiku Srpsku (ESMF) u sklopu Projekta modernizacije vodnih usluga u BiH (PMVU).

Cilj izrade ESMP „Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacionih kolektora u naselju Trn, Grad Laktaši“ je da: (i) analizira politike, pravni i administrativni okvir relevantan za izgradnju vodovodne infrastrukture, (ii) analizira dostupne osnovne podatke o ekološkim pitanjima i njihova kretanja, (iii) identifikuje moguće negativne i pozitivne uticaje projekta na životnu sredinu, društvo i predloži mjere za ublažavanje, (iv) navede ključne kriterijume za praćenje kvaliteta životne sredine i socijalnih pitanja na području realizacije projekta; (v) izradi smjernice za ekološki prihvatljive građevinske prakse; (vi) pomogne u interinstitucionalnoj koordinaciji i procesu javnih / NVO rasprava i (vii) da integriše značajne karakteristike izrađenih dokumenata SEP, LMP i ESMF za WSSM.

Procenjen rizik od strane APCU, pokazuje da je ESMP je usklađen sa zahtjevima Okvira upravljanja životnim i društvenim pitanjima (ESMF), relevantnih ekoloških i socijalnih standarda (ESS) i propisa o životnoj sredini Republike Srpske.

Podprojekat je usklađen sa Planom upravljanja radom (LMP) u vezi sa radnim uslovima i standardima zdravlja i bezbjednosti na radu (OHS) kako bi se riješila sva povezana pitanja. Pored toga, slijediće se Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP) radi konsultacija i objavljivanja informacija.

Očekuje se da će ESMP za potrebe ovog projekta sa mjerama definisanim u njemu za ublažavanje/minimiziranje potencijalnih uticaja i rizika tokom implementacije biti upravljivi, privremeni i sa lokalnim uticajima jer se odnose na opšte građevinske djelatnosti.

2. OPIS PODPROJEKTA

2.1. Postojeći sistem vodovoda i kanalizacije u projektnom području

Vodovodna mreža

U ulicama Cara Lazara i Stevana Nemanje postoji izgrađena vodovodna mreža koja je dio prstenastog sistema vodosnabdijevanja centralne gradske zone. Mreža se povezuje na postojeći sistem u ulici Alekse Malića, i to na dva čvorišta - sjeverno na spoju sa ulicom Cara Lazara a južno na spoju sa ulicom Stevana Nemanje. Na ovim lokacijama izvedena su čvorna vodovodna okna sa zatvaračima i odgovarajućim fazonskim komadima od livenog željeza.

Postojeća vodovodna okna su izvedena još na sljedećim lokacijama:

- Na spoju Budisavske ulice i ulice Cara Lazara,
- Na spoju ulica Vojvode Sinđelića, Stevana Nemanje i Cara Lazara,
- Na spoju ulica Stevana Nemanje i Branka Ćopića.

Primarna mreža u predmetnim ulicama izvedena je cijevima prečnika dn 110 mm. Priklučki stambenih i javnih objekata izvedeni su direktno sa glavnog cjevovoda pomoću priključnih ogrlica, bez uličnih ventila. Vodomjeri se nalaze u individualnim vodomjernim oknima unutar privatnih parcela. Hidrantna mreža nije izvedena.

S obzirom na starost sistema i način izvođenja priključaka, mreža pokazuje funkcionalna ograničenja, uključujući povremene gubitke, otežano upravljanje i nedostatak pristupa za održavanje.

Kanalizaciona mreža

Kanalizacioni sistem u predmetnim ulicama je mješovitog tipa i funkcionira kao gravitacioni sistem za odvodnju sanitarnih i oborinskih voda. Trasa mreže započinje na sjevernom dijelu obuhvata, u zoni spoja ulice Alekse Malića i Cara Lazara, odakle se kanalizacioni vod spušta gravitaciono prema jugu.

Na ovom sistemu se nalazi i priključak iz Budisavske ulice, koji se spaja na mrežu u zoni pomenute ulice. Trasa dalje prati ulicu Stevana Nemanje i nastavlja prema ulici Branka Ćopića, gdje se priključuje na postojeći mješoviti kanalizacioni sistem grada.

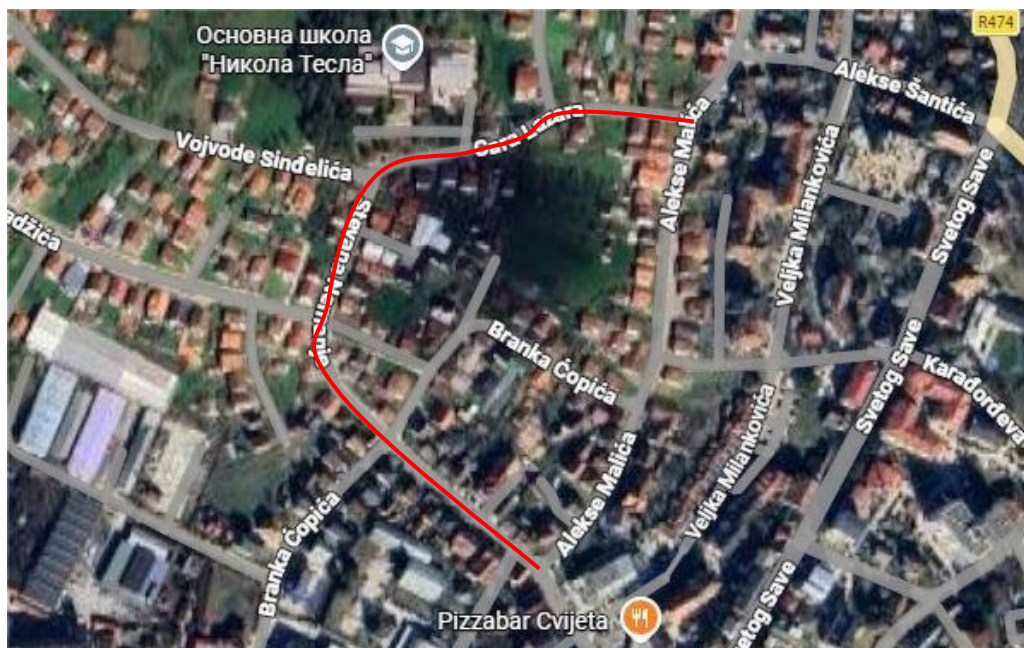
Dodatni krak sa istočne strane ulice Stevana Nemanje (iz pravca ulice Alekse Malića) takođe gravitaciono vodi prema ulici Branka Ćopića.

Postojeći sistem karakterišu ograničeni kapaciteti i zabilježeni problemi u eksploataciji, kao što su povremena zagušenja i otežano odvođenje oborinskih voda tokom intenzivnih padavina, što dodatno naglašava potrebu za rekonstrukcijom i modernizacijom.

2.2. Tehnički opis i lokacija podprojekta

Opis predmetne lokacije

Ulice Cara Lazara i Stevana Nemanje nalaze se u središnjem dijelu grada Prnjavora, čineći važan dio gradske mreže saobraćajnica koje povezuju značajne stambene i javne objekte.

Slika 1 - Lokacija podprojekta

Predmetna lokacija ima karakteristike urbanog naselja koje pretežno čine individualni stambeni objekti, stambeno-poslovni objekti, poslovni objekti i tri kolektivne stambene zgrade. Neposredno uz Ulicu Cara Lazara nalazi se Javna osnovna škola „Nikola Tesla“

Slika 2 - Ulica Cara Lazara

Slika 3 - Ulica Stevana Nemanje

Slika 4-9 - Stanje kolovoza u Ulici Stevana Nemanje i Cara Lazara

Planirane aktivnosti

Predmet projekta je rekonstrukcija Ulice Cara Lazara i Ulice Stevana Nemanje u Prnjavoru, u ukupnoj dužini od 545 m. Glavni radovi na sanaciji vodovodne mreže obuhvataju zamjenu dotrajalih vodovodnih cjevovoda, ugradnju novih zapornih ventila i protivpožarnih hidranata, kao i ponovno povezivanje priključaka za individualna domaćinstva.

Sanacija kanalizacione mreže podrazumijeva zamjenu i ugradnju gravitacionih kanalizacionih cjevovoda zajedno sa svom potrebnom pratećom opremom. Rekonstrukcija uključuje manje izmjene kolovozne površine u odnosu na postojeće stanje, kao i izgradnju trotoara sa obje strane duž cijele trase. Predmetne ulice nalaze se u užem urbanom području grada Prnjavora, nedaleko od centra grada.

Komunalni i građevinski radovi podijeljeni su u dvije osnovne aktivnosti:

1. Sanacija vodovodne mreže, uključujući uklanjanje dotrajalih vodovodnih cijevi i njihovu zamjenu savremenim HDPE cijevima, ugradnju ventila i hidranata, te povezivanje sa domaćinstvima i drugim korisnicima;
2. Sanacija kanalizacione mreže, uključujući zamjenu i polaganje novih gravitacionih kanalizacionih vodova uz ugradnju neophodne mrežne opreme.

Većina radova izvodit će se mehanizacijom za uklanjanje asfalta, zemljane radove (iskop rovova i profilisanje terena) i montažu (polaganje cijevi), dok će se ručni radovi primjenjivati po potrebi.

Predmetna lokacija nalazi se u užem urbanom području grada Prnjavora i obuhvata Ulicu Cara Lazara u dužini od 195 m i Ulicu Stevana Nemanje u dužini od 395 m. Projektno područje najvećim dijelom pripada I zoni gradskog građevinskog zemljišta, dok manji dijelovi ulaze u II i III zonu, što odražava mješovitu zonsku strukturu urbanog građevinskog zemljišta grada.

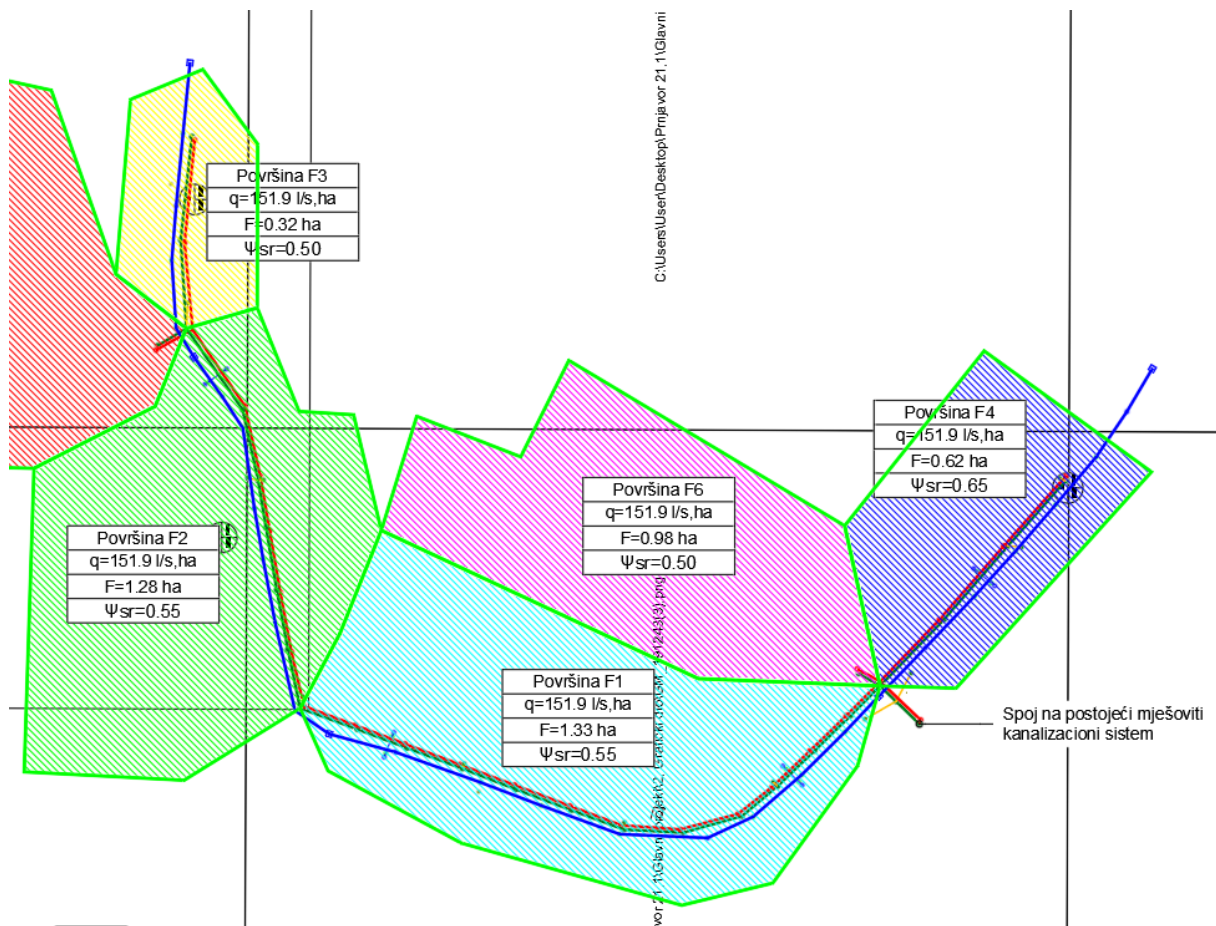
Postojeće ulice široke su od 5,5 do 6,5 metara i duž većeg dijela trase imaju trotoare sa obje strane. Asfaltni kolovoz je u lošem stanju, sa izraženim mrežastim pukotinama, udarnim rupama i brojnim zakrpama različitih dimenzija.

Planirana rekonstrukcija vodovodne mreže pratiće trasu unutar kolovoza u ukupnoj dužini od približno 580 metara. Novi cjevovod od polietilenskih (PE) cijevi prečnika DN 110 zamijenit će postojeći dotrajali vodovod, čime će se obezbijediti stabilno i kontinuirano vodosnabdijevanje korisnika na području podprojekta.

Planirana rekonstrukcija vodovodne mreže obuhvata trasu u okviru saobraćajnice, od postojećeg vodovodnog okna VO1 do VO5. Osim zamjene glavne vodovodne linije, projektom je predviđena i zamjena čvornih vodovodnih okana VO2, VO3 i VO4. U svakom od ovih okana biće izvedeni horizontalni PVC slivnici s odvodnim PVC cijevima koje će se povezati na najbliže reviziono okno oborinske kanalizacije.

Takođe, planirana trasa razdjelnog kanalizacionog sistema biće izgrađena unutar kolovoza u ukupnoj dužini od približno 550 metara. Planirano je paralelno polaganje fekalnih i oborinskih cijevi u isti rov, s tim da će fekalne cijevi biti 30cm niže postavljene u odnosu na oborinske. Dok su vodovodne cijevi polietilenske, kanalizacione cijevi su korugovane cijevi od polipropilena. Oborinska voda će se sa površine saobraćajnice prikupljati uličnim slivnicima, koji su dalje spojeni na reviziona okna. Planirana je ugradnja 27 revizionih okana.

Teren se naginje prema Ulici Branka Ćopića, gdje je predviđeno priključenje na postojeći kanalizacioni sistem, čime će se unaprijediti ukupna funkcionalnost i pouzdanost mreže.

Slika 10 – Pregledna situacija sa legendom

Legenda:

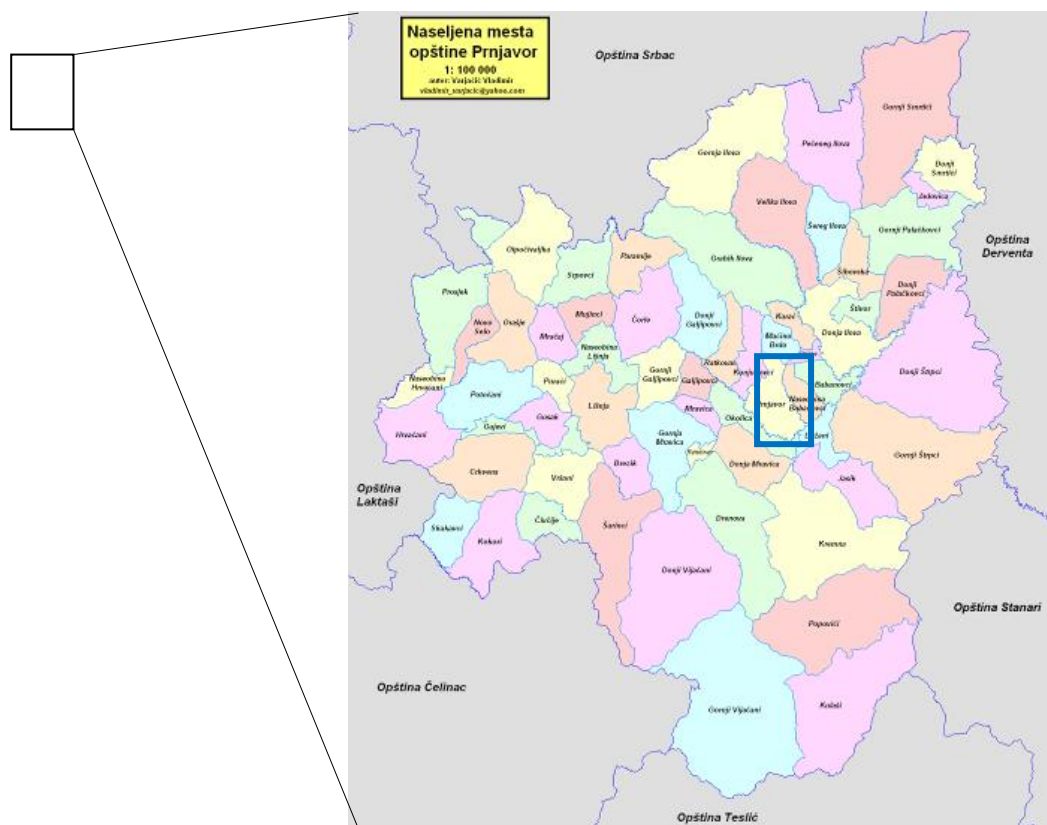
- Vodovodna mreža
- Fekalna kanalizacija
- Oborinska kanalizacija
- Odvodnja od slivnika
- Reviziono okno fekalne kanalizacije
- Reviziono okno oborinske kanalizacije
- Smjer tečenja kanalizacije
- Vodovodno okno
- Podzemni hidrant DN 80 mm

3. USLOVI ŽIVOTNE SREDINE I DRUŠTVENI USLOVI

3.1. Fizičko-geografske i druge prirodne karakteristike projektnog područja

3.1.1. Geografski položaj i geomorfologija

Predmetno područje nalazi se u sjevernom dijelu Bosne i Hercegovine, entiteta Republike Srpske, u dijelu koji gravitira prema Banja Luci, u urbanom dijeu Grada Prnjavora.

Slika 11. Projektno područje

Gradsko područje Prnjavor se prostire na površini od oko 5,5 km². Sadašnja teritorija opštine Prnjavor smještena je između planine Motajice, koja se nalazi u sjevero-zapadnom dijelu opštine, sa najvišim vrhom od 625 m nadmorske visine (Oštra glavica) i planine Ljubić sa najvišim vrhom od 594 m nadmorske visine (Svinjar), koja se nalazi u južnom dijelu opštine.

Predmetno području, odnosno gradsko jezgro, nalazi se na blago zatlasnom području, koje ima odlike i ravničarskog i blaže brdovitog područja.

3.1.2. Klima i klimatske promjene

Klima opštine Prnjavor je uslovljena geografskim položajem i nadmorskom visinom terena. Sjeverni peripanonski dio, pripada umjereno-kontinentalnom klimatskom pojasu u kome se osjeća i panonski (stepski) klimatski uticaj sa sjevera. Ljeta su topla, a zime većinom umjereno hladne, sa prosječnom godišnjom temperaturom iznad 10°C. Padavine su uglavnom ravnomjerno raspoređene, a najveće količine se izlučuju kada su i najpotrebnije poljoprivrednim kulturama (maj, jun). Količina padavina po pravilu opada idući od zapada (1500 mm) prema istoku (700 mm) zbog uticaja zapadnih vazдушnih strujanja. Godišnja doba su jasno izražena sa umjereno hladnim zimama i toplim, suvim ljetima.

U toku godine preovlađuju sjeveroistočni, jugozapadni i južni vjetrovi, a srazmjerno visoka frekvencija tišina pokazuje da je na ovom području u toku godine oko trećina dana bez vjetra. U prosjeku se javlja 20 dana sa jakim vjetrom i samo 2-4 dan sa olujnim vjetrom. Pored uticaja na režim vjetra, lokalni topografski uslovi, riječni tokovi i površine vodenih akumulacija doprinose pojavi relativno velikog broja dana sa maglom (u prosjeku 47 dana godišnje). Relativna vlažnost vazduha je takođe visoka i u proseku godišnje iznosi 80%.

Na kontinentalnost klime ukazuju i podaci o stvarnom trajanju sijanja sunca sa prosječnom godišnjom sumom od 1800 časova, zatim povećan stepenom oblačnosti od 60% pokrivenosti neba, kao i srazmjerno veliki broj tmurnih dana (prosječno u toku godine 112) sa prosječnom oblačnošću iznad 80% pokrivenosti neba.

3.1.3. Kvalitet vazduha

Na području opštine Prnjavor su registrovani potencijalni izvori zagađenja vazduha, identifikovani kao lokalni stacionarni većinom tačkasti izvori zagađenja u koje spadaju industrijski objekti (prerađivačka industrija, građevinarstvo i dr.), površinski zagađivači, u koje spadaju objekti javne namjene i domaćinstva koja koriste različite vrste goriva za potrebe zagrijavanja, te linijski, tj. uticaj frekventnijih saobraćajnica.

Kontinuirano ili periodično mjerenje kvaliteta vazduha na području Prnjavora se ne sprovodi.

Veća incidentna ili akcidentna zagađenja vazduha nisu zabilježena u projektnom području u proteklom periodu.

3.1.4. Buka

U Prnjavoru ne postoji mapa buke. Vanjska buka se mjeri po potrebi u skladu sa postupkom procjene uticaja pojedinih pogona na ž.s..

Buka u komunalnoj sredini potiče najvećim dijelom od saobraćaja. Pored buke u životnoj sredini koju izazivaju vozila u saobraćaju, povišeni nivoi buke i vibracija se mogu javiti iz različitih izvora (industrijskih objekata, ugostiteljskih objekata i sl.).

Problemi sa bukom najčešće su rezultat loše organizacije prostora i lošeg rasporeda stambenih i preduzetničko-poslovnih zona.

3.1.5. Hidrologija i kvalitet voda

Osnovu podzemne hidrološke mreže na području opštine Prnjavor čine termalni izvori Banje Kulaši i mnogobrojni prirodni izvori i vještački iskopani bunari pitke vode.

Nakon izvršenih istraživačkih radova na lokalitetu „Povelič“ na području K.O. Gornja Ilova, izvedeno je pet istražno-eksploatacionih bunara kapaciteta 68 l/s, a na lokalitetu „Dabrak“ tri sa značajnim količinama vrlo kvalitetne pitke i izdašne vode, kapaciteta 15 l/s koja se može koristiti za ljudsku upotrebu.

Osim navedenih površinskih i podzemnih hidropotencijala na području opštine Prnjavor, postoje i mnogobrojni izvori, javni bunari i česme sa kojih se snabdijeva lokalno stanovništvo.

Kvalitet vode koja se koristi za ljudsku upotrebu redovno se kontroliše u mikrobiološkom i fizičko-hemijskom smilu i ekstremna zagađenja nisu bilježena.

Kvalitet površinskih voda ugrožen je usljed ispuštanja komunalnih otpadnih voda i otpadnih voda iz poljoprivrede i djelimično industrije, a bez primarnog i drugih faza tretmana, direktno u površinske vode ili zemljište. Monitoring površinskih voda redovno sprovodi JU „Vode srpske“ preko akreditovanih laboratorija.

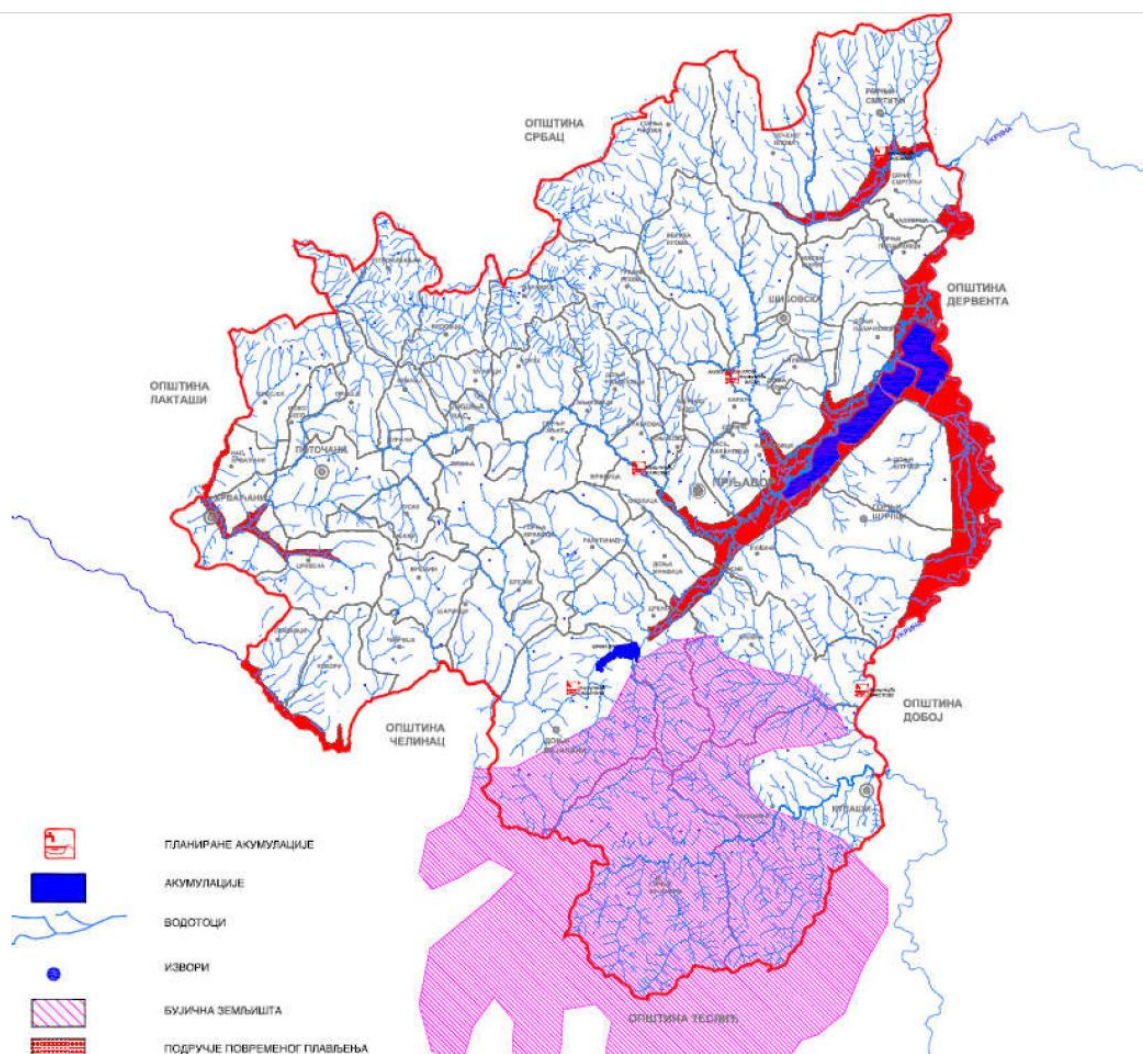
3.1.6. Hidrografija i poplave

Osnovu površinske hidrografije čini rijeka Ukrina sa pritokama: Velikom i Malom Ukinom, Vijakom, Lišnjom, Ilovom, Jadovicom i Turjanicom. Ukrina protiče jugoistočnim obodom u dužini od 36 km.

Pored navedenih rijeka, ukupni vodni potencijal grada čine vještačko akumulaciono jezero „Drenova“ (ukupne površine 110 ha, udaljeno desetak kilometara od gradskog središta), kao i ribnjaci za uzgoj konzumne ribe u atarima sela Donji Štrpci, u Ukrinskom Lugu, koji imaju površinu 715 ha.

Poplave na području Prnjavora javljaju se kao posljedica nepovoljne hidrometeorološke situacije, kada u određenom vremenskom periodu usljed velikih količina padavina (i do 140 l/m² u toku 24 h) dođe do stvaranja viška površinskih voda, punjenja i izlivanja voda iz korita rijeka Ukrine, Vijake, Lišnje, Ilove, te stvaranja bujičnih tokova na manjim vodotocima i padinskim dijelovima opštine.

U odnosu na gradsko područje najbliži vodotoci su Lišnja i rijeka Vijaka, čiji uticaj u smislu poplava nije izražen na samo predmetno područje.

Slika 12. Hidrografska karta Prnjavora sa predmetnim područjem

3.1.7. Seizmologija

Prema podacima seizmoloških karata iz Pravilnika o tehničkim normativima za izgradnju objekata visokogradnje u seizmičkim područjima predmetna lokacija se nalazi u zoni maksimalno očekivanog intenziteta potresa od 8° MSK-64 i manje vjerovatnoće pojave za povratni period od 500 godina.

Seizmičnost predmetnog terena je u direktnoj vezi s tektonskom evolucijom, odnosno sa rasjedima, ili je u vezi sa deformacijama koje su uslovljene poremećajima koji se događaju u većim dubinama zemljine kore.

3.1.8. Upravljanje otpadom

Na području opštine Prnjavor ne postoje registrovane uređene deponije za odlaganje smeća. Otpad se sa područja opštine odvozi na regionalnu deponiju otpada u Ramićima, kojom upravlja J.P. „DEP-OT“ Banja Luka.

Prema podacima opštinske komunalne policije, nekontrolisane divlje deponije registrovane su na 8 lokacija.

Po pitanju strukture otpada i problema u odvojenom prikupljanju i tretmanu, Prnjavor ima identične probleme kao i ostale opštine u Republici Srpskoj.

3.1.9. Biljni i životinjski svijet i pejzaž

U vegetacijskom smislu uže predmetno područje pripada klimaksnim zajednicama širokolinskih listopadnih šuma, ali su iste većinom degradirane i izmijenjene, tako da danas na ovom području srećemo mozaična staništa prirodnih, djelimično prirodnih i vještačkih (urbanih) ekosistema, poput objekata, infrastrukture, vještačkih zasada (parkova, drvoreda) i sl. U ulici Hildarska proteže se drovred platana koji se nastavlja djelimično i na ulicu Novaka Pivaševića.

Flora je, ne računajući dekorativne vrste, ruderalna, a fauna pretežno sinantropna. Prema tome, radi se o malom broju vrsta koje su navikle na čovjeka i privredne aktivnosti, te ne postoje konzervaciono značajne vrste i populacije na predmetnom području, niti u zoni indirektnog uticaja podprojekta.

3.1.10. Kulturno-istorijsko nasljeđe

Na teritoriji Prnjavora su brojni objekti kulturno-istorijskog nasljeđa, ali ni jedan nije u zonama direktnog ili indirektnog uticaja građevinskih radova podrprojekta.

Ukoliko se prilikom izvođenja radova pronađe arheološki lokalitet, arheološki predmeti ili predmeti za koje se može pretpostaviti da imaju svojstvo spomenika prirode, bez odlaganja će se radovi obustaviti i o tome će se obavijestiti Republički zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa Republike Srpske i preduzeti sve mjere kako se kulturno i/ili prirodno dobro ne bi oštetilo do dolaska ovlašćenog lica.

3.2. Socio-ekonomske karakteristike projektnog područja

3.2.1. Demografske karakteristike

Prema posljednjem popisu stanovništva koji je sproveden 2013. godine na području opštine Prnjavor bilo je 34.357 stanovnika što čini oko 3 % stanovništva Republike Srpske.

Tabela 2. Kretanje broja stanovnika na području Prnjavora

Godina	1991.	2013.	2017.	2018.	2019.	2020.
Ukupno	47.055	34.357	33.531	33.278	32.982	32.650

Prema administrativno – teritorijalnoj podjeli opštinu Prnjavor čine 63 naseljena mjesta. Opština Prnjavor obuhvata površinu od 630 km², a prosječna gustina naseljenosti je oko 54 st/km². Savremeni prostorni razmještaj stanovništva odlikuje znatno veća koncentracija stanovništva u opštinskom centru, u odnosu na ostatak prostora. Na površini od 6,28 km² koliko obuhvata gradsko naselje Prnjavor, živi 7.651 stanovnik, što čini 22% stanovništva Opštine.

U ulici Stevana Nemanje nalazi se ukupno 56 domaćinstava, dok se u Ulici Cara Lazara nalazi 34 domaćinstva. Neposredno uz Ulicu Cara Lazara nalazi se Javna osnovna škola „Nikola Tesla“. Osnovna škola „Nikola Tesla“ ima ključnu ulogu u obrazovanju djece u ovom dijelu grada i pohađa je više od 800 učenika.

3.2.2. Privreda

Glavni izvozni sektori su drvoprerađa, metaloprerađa i prehrambeni sektor. Zemlje u koje se najviše izvozi proizvoda su: Srbija, Njemačka, Italija, Austrija, Hrvatska, UNMIK itd.

Tabela 3. Broj registrovanih privrednih društava – klasifikovana po broju zaposlenih

Vrsta preduzeća	2017	2018	2019	2020
Mikro (do 9 zaposlenih)	183	175	175	178
Mala (od 10 do 49 zaposlenih)	39	40	40	41
Srednja (50-250 zaposlenih)	8	14	14	14
Velika (preko 250 zaposlenih)	2	2	3	3
Ukupno	232	231	232	236

Na navedenoj lokaciji egzistira veći broj samostalnih preduzetnika i privrednih subjekata koji obavljaju različite vrste djelatnosti (preduzetničke zanatske radnje – frizerski saloni, krojačke radnje, autopraone, cvjećare, trgovinske radnje, mesnice, kafe picerija i poslastičarnica, restoran, veterinarska ambulanta, apoteka, gradska tržnica (zelena pijaca i pojedinačne tezge za prodaju voća i povrća).

Navedeni poslovni subjekti nemaju značajan uticaj na životnu sredinu, a rekonstrukcija ulica može imati uticaj na svakodnevno obavljanje privrednih aktivnosti, poslovanje, dopremanje robe i sirovina, otpremu i transport proizvoda, otežan pristup kupcima i korisnicima usluga za vrijeme izvođenja građevinskih radova.

3.2.4. Infrastruktura

Od infrastrukture koju je potrebno pomenuti, a koja je razvijena u projektnom području, nalazi se saobraćajna, tehnička i komunalna infrastruktura, prma tome infrastruktura je važan sektor u kontekstu projekta, na koju projekat može imati uticaj.

U toku izvođenja građevinskih radova mašine će raditi na srednjem putu radi postavljanja vodovodnih i kanizacionih cijevi. Samo izvođenje radova biće organizovano na način da se omogući nesmetano funkcionisanje građana, pristup pješacima i vozilima objektima, pristup hitnim i vatrogasnim službama i komunalnim službama.

Alternativni pravci saobraćaja zbog dobre ulične saobraćajne povezanosti obavljaće se sporednim ulicama (Vojvode Sinđelića, Budisavska, Vuka Karadžića, Branka Ćopića, Alekse Maliča).

O svim promjenama u režimu saobraćaja i drugim uslužnim informacijama (prekidi u snabdijevanju pitkom vodom, električnom energijom, telekomunikacijama, odvoz komunalnog otpada, ograničenja pristupa vozilima) građani će biti na vrijeme obavještavani svim dostupnim kanalima komunikacije (npr. TV, radio, društvene mreže, pisana obavještenja postavljena na često posjećena mjesta u zajednici).

U toku rekonstrukcije postojeći objekti u ulicama Stevana Nemanje i Cara Lazara biće priključeni na vodovodnu i kanizacionu mrežu izgradnjom privremenih vodova, čime će se obezbediti kontinuirano pružanje komunalnih vodnih usluga zajednici.

U slučaju prekida vodosnabdijevanja na lokaciji tokom izvođenja radova, komunalno preduzeće će obezbijediti cisterne sa pijaćom vodom. Lokalna zajednica će biti obaviještena najmanje dva dana prije o prekidima u snabdijevanju i lokacijama cisterni sa pitkom vodom koju će obezbijediti komunalno preduzeće. Komunikacijski kanali takvih obavještenja će biti: lokalne radio stanice, nalozi opštine na društvenim mrežama, dnevne novine i obavještenja postavljena na često posjećena mjesta u zajednici.

Pješački saobraćaj će biti osiguran kolovoznim čeličnim pločama sa rukohvatima postavljenim preko rupa, rovova, iskopanih kanala, a pristup vozilima će biti ograničen na minimalno vrijeme.

4. EKOLOŠKI I SOCIJALNI RIZICI I UTICAJI I MJERE UBLAŽAVANJA

4.1. Prikaz i klasifikacija ekoloških i socijalnih rizika i uticaja projekta

Opšti uticaji u pripremnoj fazi (planiranje / projektovanje):

- Postoji potencijalni rizik od nedovoljne koordinacije sa nadležnim organima za građenje i javnim komunalnim preduzećima koja upravljaju infrastrukturom na lokacijama izvođenja radova. Ovaj problem može nastati usljed nedovoljne komunikacije sa javnošću i relevantnim institucijama, kao i zbog neobezbjedjivanja potrebnih saglasnosti i odobrenja.
- Ukoliko Plan upravljanja otpadom ne bude izrađen u fazi projektovanja, može doći do neadekvatnog skladištenja nastalog otpada, što predstavlja potencijalnu prijetnju za životnu sredinu.
- Potencijalna pitanja u vezi sa imovinsko-pravnim odnosima često se smatraju dijelom standardne dobre prakse za infrastrukturne projekte. Za potrebe ovog konkretnog projekta, trasa cjevovoda je planirana i projektovana u konsultaciji sa administracijom Grada Prnjavora. Trasa je strateški pozicionirana duž glavnih saobraćajnica i sporednih ulica, čime se obezbjeđuje da nema uticaja na privatnu imovinu.
- Aktivnosti u okviru ovog podprojekta će se izvoditi na javnim površinama. Projektne aktivnosti ne predviđaju eksproprijaciju zemljišta niti fizičko ili ekonomsko raseljavanje.
- Stvaranje prihoda i mogućnosti za ostvarivanje sredstava za život neće biti negativno ugroženo aktivnostima Projekta.

Potencijalni rizici i uticaji na životnu sredinu u fazi izgradnje:

- Negativan uticaj na vazduh je moguć tokom izvođenja radova (čišćenje, sječenje betona, asfalta, kopanje, radovi zatrpavanja i zbijanja tla, tokom dopremanja potrebnog materijala i odvoženja otpadnog materijala). Očekuje se emisija prašine i izduvnih gasova iz motora sa unutrašnjim sagorevanjem. Neefikasnost motora sa unutrašnjim sagorevanjem i visoke radne temperature proizvode sledeće nusproizvode, kao najznačajnije zagađujuće materije: azotni oksidi (NO_x), ugljovodonici, ugljenmonoksid (CO), sumpor-dioksid (SO₂), čestice (čad i lebdeće čestice), olovo, aldehidi i drugi sekundarni polutanti. Ovo naročito može biti izraženo usled upotrebe vozila bez ekoloških katalizatora. Zagađujuće materije koje su sastavni deo izduvnih gasova mogu biti primarne, koje nastaju pri sagorevanju goriva, i sekundarne, koje nastaju u atmosferi razlaganjem primarnih zagađujućih materija. Ovi uticaji su privremenog karaktera i lokalizovani.
- Negativan uticaj na zemljište je najrelevantniji u okviru ovog pod-projekta. Tokom same izgradnje dolazi do isjecanja asfalta. Takođe, moguće je zagađenje zemljišta izlivanjem ulja ili goriva iz mašina i vozila. Ovakav uticaj je lokalizovan i javlja se samo u akcidentnim situacijama. Usljed neadekvatnog odlaganja različitih klasa otpada može doći do zagađenja zemljišta, posebno ukoliko se radi o vrstama otpada koje se karakterišu kao opasan otpad. Ovakav otpad je naveden u Pravilniku o kategorijama otpada.
- U toku izgradnje može doći i do povećanja nivoa buke i vibracija iznad dozvoljenih vrijednosti. Ovo se javlja kao posljedica rada mašina, prisustva većeg broja ljudi, kao i povećanoj koncentraciji motornih vozila koja dolaze na mjesta izvođenja radova. Poseban problem su i mašine koje su stare ili neispravne i emituju nivoe buke veće od očekivanog.
- Uticaj na floru i faunu je minimalan i lokalizovan na područje vršenja građevinskih radova.
- Na trasi nema kulturno-istorijskih spomenika, ali ukoliko se u toku izgradnje pronađe

arheološka iskopina ili neki historijski značajan objekat, isti se mora uobziriti i njegov pronalazak se mora prijaviti.

- Ukoliko su postojeće vodovodne cijevi izrađene od azbestno-cementnog materijala, njihovo oštećenje tokom izvođenja iskopa može dovesti do oslobađanja azbestnih vlakana u vazduh, što predstavlja rizik za radnike, lokalno stanovništvo i životnu sredinu usljed potencijalne kontaminacije vazduha, zemljišta i neadekvatno upravljanog otpada koji sadrži azbest.

Socijalni rizici i uticaji u fazi izgradnje:

- Tokom faze izgradnje može doći do oštećenja postojeće infrastrukture, puteva, podzemnih instalacija (struja, telefon..). Međutim, ukoliko se budu pratile podloge postojeće infrastrukture, ovaj uticaj je zanemarljiv.
- Usljed izvođenja radova, moguće je zatvaranje određenih dijelova saobraćajnica djelimično ili potpuno, što će uzrokovati izmjenu pravca kretanja vozila. Potrebno je obezbijediti alternativne trase kako bi se saobraćaj mogao nesmetano odvijati.
- Otežan pristup stambenim i poslovnim objektima usljed građevinskih radova i kopanja rovova za cijevi.
- Veća frekvencija saobraćaja građevinskih mašina i vozila izvođača na putevima i privremena neprohodnost. Ovaj uticaj je umjeren, ali se može dodatno redukovati dobrom organizacijom rada i poštovanjem dobre građevinske prakse.
- Rizik od nedostatka svijesti i znanja zaposlenih radnika o izvođenju radova je nizak, obzirom na obim projekta.
- Rizik od seksualnog uznemiravanja i nasilja (SEA/SH) u lokalnim zajednicama je nizak zbog lokalnog konteksta, nema priliva radne snage i radovi po deonicama traju kratko. Projekat će proaktivno raditi i implementirati mere prema LMP, ESMF i SEP. Ove mere ublažavanja uključuju GRM osjetljiv na upravljanje pritužbama vezanim za SEA/SH i zahtev za Etički kodeks radnika sa specifičnim odredbama o SEA/SH, kao i aktivnosti podizanja svesti među radnicima i zajednicom.
- Uticaj na zdravlje ljudi kroz zagađenje vazduha, vode i zemljišta je lokalizovan i obzirom na vrstu projekta kratkotrajan.
- Povećano zagađenje zbog teretnih vozila, mašina i opreme, građevinskih radova, transporta, boravišta radnika itd. predstavlja smetnju u vezi sa lokacijom radova.

Potencijalni OHS rizici i uticaji u fazi izgradnje:

- U toku izgradnje moguće je povrijeđivanje radnika u slučaju pada, tokom rada mašina ili neadekvatne upotrebe građevinske opreme. Ovo se može spriječiti upotrebom obavezne lične zaštitne opreme (LZO) i obukom radnika.
- U slučaju rada sa opasnim materijama, hemikalijama, uljima, može doći do iritacije kože, očiju, gornjih disajnih puteva. Pravilno rukovanje sa navedenim materijama će spriječiti potencijalna oštećenja.
- Tokom građevinskih radova, posebno za vrijeme kopanja rovova za cijevi, isjecanja asfalta, betona itd. dolazi do stvaranja prašine i do iritacije gornjih disajnih puteva. U ovim slučajevima je potrebno koristiti zaštitne maske, kako bi se ovaj uticaj minimizirao.
- Tokom radova može doći do urušavanja iskopanih rovova, pogotovo na područjima nestabilnog terena.
- Kako ne bi došlo do rizika od fizičke iscrpljenosti potrebno je poštovati zakonski propisano radno vrijeme.
- Rizici od prirodnih nepogoda (visoke, niske temperature, padavine i sl.) se minimiziraju prilagođavanjem radova prirodnim uslovima.

- Mogući su i rizici od slučajnih strujnih udara od postojeće elektroinstalacije ukoliko se ne bude vodilo računa o postojećim podlogama infrastrukture.
- Tokom izvođenja radova na cjevovodu može doći do povreda radnika prilikom rada sa vodom pod visokim pritiskom.
- Tokom rada mašina i opreme dolazi do povećanja nivoa buke koji može negativno uticati na čovjeka.
- Potencijalni rizici su i nesreće prilikom upotrebe mašina, transporta materijala, otpremanja otpada sa gradilišta i sl.
- U slučaju da se utvrdi prisustvo azbestno-cementnih cijevi, njihovo uklanjanje mora biti povjereno ovlaštenom izvođaču i stručno osposobljenom osoblju, koje će koristiti odgovarajuću ličnu zaštitnu opremu (LZO) i izvoditi radove u skladu sa važećim bezbjednosnim zahtjevima i utvrđenim procedurama.

Rizici i uticaji tokom eksploatacije i održavanja:

- U slučaju kvara na dijelu sistema cjevovoda (pumpna stanica, pucanje cijevi, rezervoar i sl.), mogući su prekidi u vodosnabdijevanju. Do kvarova može doći usljed spoljašnjih faktora, habanja i dotrajalosti opreme ili ljudskih aktivnosti, kao i usljed neadekvatnog održavanja sistema.

Rizici i uticaji nakon realizacije (korišćenja) projekta:

- Negativni uticaji na životnu sredinu zbog neadekvatnog odlaganja otpada nastalog uklanjanjem dijelova sistema vodosnabdijevanja. Uticaje je teško predvidjeti i kvantifikovati zbog nepoznavanja životnog vijeka projekta, ali se u kontekstu sve odgovornijeg upravljanja otpadom i mogućnostima pravilnog odlaganja otpada smatra da su ovi uticaji niski.

4.2. Prikaz i klasifikacija mjera prevencije i ublažavanja

Mjere ublažavanja i prevencije mogu se klasifikovati prema različitim fazama projekta:

- Mjere prevencije i ublažavanja u fazi pripreme, projektovanja/planiranja
Ove mjere se odnose na pribavljanje svih potrebnih dozvola prije započinjanja radova. Biranje kvalifikovane građevinske firme za izvođenje potrebnih radova, kao i obavještanje javnosti i relevantnih institucija o planiranim radovima.
- Mjere prevencije i ublažavanja u fazi izgradnje
U ovoj fazi je ključna implementacija dobrih građevinskih praksi. Na ovaj način će se spriječiti negativan uticaj na vazduh, stabilnost tla, kvalitet vode i zemljišta, te smanjiti nivoi buke i vibracija tokom izvođenja radova. Popis dobrih građevinskih praksi treba biti ugrađen u Ugovor sa Izvođačem.
Radovi se trebaju prilagoditi aktivnostima lokalne zajednice, uz poštovanje radnog vremena na gradilištu. Potrebno je obezbijediti alternativne trase kako bi se saobraćaj mogao nesmetano odvijati.
Za sprovođenje navedenih mjera je odgovoran Izvođač radova i kao i Plan praćenja stanja životne sredine, potrebno ih je uključiti u Ugovor sa izvođačem radova, a troškovi sprovođenja moraju biti uključeni u troškove izgradnje. Treba napomenuti da ukoliko se ne budu poštovale navedene mjere i dobre građevinske prakse, može doći do značajnije štete praćene finansijskim problemima.
Investitor i imenovani nadzor su zaduženi za praćenje sprovođenja mjera ublažavanja kao i

Plana monitoringa.

U toku izvođenja građevinskih radova mašine će raditi uz glavne puteve radi postavljanja vodovodnih i kanalizacionih cijevi. Na ovaj način, doći će do minimalnog uticaja radova na trase puteva uz koje je cjevovod planiran. Ukoliko bude bilo potrebe za raskopavanjem puteva u svrhe postavljanja cjevovoda, nakon završetka radova na dionici ovaj dio puta će biti rekonstruisan. Samo izvođenje radova biće organizovano na način da se omogući nesmetano funkcionisanje građana, pristup pješacima i vozilima objektima, pristup hitnim i vatrogasnim službama i komunalnim službama. Radovi će se izvoditi u fazama, kako bi se osigurala prohodnost alternativnih saobraćajnica. Svaki stanovnik naselja/ulice će biti obavješten 7 dana prije početka radova, postavljajući obavještenje na oglasnoj tabli, preko lokalnih novina, portala i lokalne televizije. Tokom radova vozila hitne i vatrogasne stanice će biti u pripravnosti u slučaju neke vanredne situacije ili potrebe za hitnim reagovanjem ljekara. Nakon završetka radnog vremena, kanali će biti obezbjeđeni i prekriveni, a biće obezbjeđena i prohodnost za pješake i obezbjeđena ogradom.

O svim promjenama u režimu saobraćaja i drugim uslužnim informacijama (prekidi u snabdijevanju pitkom vodom, električnom energijom, telekomunikacijama, odvoz komunalnog otpada, ograničenja pristupa vozilima) građani će biti na vrijeme obavještavani svim raspoloživim kanalima komunikacije.

U slučaju prekida vodosnabdijevanja na lokaciji tokom izvođenja radova, komunalno preduzeće će obezbijediti cisterne sa pijaćom vodom.

Pješački saobraćaj će biti osiguran kolovoznim čeličnim pločama postavljenim preko rupa, rovova, iskopanih kanala, dodatno obezbjeđen ogradama, a pristup vozilima će biti ograničen na minimalno vrijeme.

- Mjere prevencije i ublažavanja u fazi korištenja;
Redovno i adekvatno održavanje postavljene opreme cjelokupnog sistema.
- Mjere prevencije i ublažavanja u fazi uklanjanja objekata.
Odnose se na adekvatno odlaganje zastarjele opreme, kroz poštovanje Zakona i Pravilnika o klasifikaciji i upravljanju otpadom.

Zagađenje vazduha (stvaranje prašine i emisije gasova) tokom građevinskih radova i održavanje će se ublažiti:

- Upotrebom ispravne opreme i pravilnim održavanjem mašina, emisija CO, suspendovanih čestica i dima zagađenje vazduha će se svesti na minimum.
- Kvašenjem površina gradilišta vodom za obaranje prašine.
- Pokrivanje kamiona koji prevoze materijal od iskopa, nasipni materijal, građevinski i otpadni materijal radi sprječavanja njegovog rasipanja i nekontrolisanog širenja.
- Skladištenje i pokrivanje materijala na mjestu iskopa, po potrebi, radi sprječavanja eventualnog širenja vjetrom.

Povećani nivoi buke mogu se ublažiti:

- Upotreba dobro održavane opreme sa prigušivačima i redovno održavanje opreme.
- Koristiti prigušivače buke u radu ukoliko se to pokaže neophodnim.
- Ograničiti bučne aktivnosti na uobičajene dnevne sate u toku propisanog radnog vremena.
- Ograničiti brzinu vozila na kritičnim lokacijama.

Zagađenje tla i podzemnih voda se može ublažiti:

- Osigurati da se otpad ili iskopani materijali skladište na za to propisanom mjestu u saradnji sa nadležnim komunalnim preduzećem, na odgovarajući način kako bi se spriječila kontaminacija podzemnih voda i/ili izvorišta.
- Izvršiti nabavku adsorbensa (npr. ekopor, komercijalna, patentirana sredstva) za tretiranje eventualno prosutih štetnih tečnosti (goriva, maziva...), a ako je isti upotrijebljen, tretirati ga kao opasan otpad, prema tome zbrinuti u saradnji sa preduzećem ovlaštenim za upravljanje opasnim otpadom.
- Osigurati vodonepropusnu podlogu i ograničiti pristup nezaposlenima za sve lokacije sa posudama sa hemikalijama.
- Osigurati prisustvo odgovarajuće opreme za sprječavanje izlivanja opasnih materija.
- Pravilno skladištenje opasnih materija dalje od tla, bunara i rezervoara vode.
- Skladištiti hemikalije, opasan otpad i materijale kao što je cement prema njihovim bezbjedonosno-tehničkim listovima (MSDS/BTL).

Proizvodnja i odlaganje čvrstog otpada može se ublažiti:

- Praćenjem i poštovanjem Plana upravljanja otpadom koji se mora pripremiti prije početka radova (obaveza izvođača), a u kome će jasno biti naznačeno na koji način se rukuje i odlaže sa svim vrstama otpada koji se mogu naći tokom samih radova, kao i adekvatno skladištenje dotrajalih azbestnih cijevi (opasan otpad) koje se uklanjaju.
- Redovnim čišćenjem, održavanjem gradilišta i prikupljanjem otpada.
- Osiguravanjem da se čvrsti otpad redovno prikuplja i skladišti na određenim lokacijama u plastičnim ili metalnim zatvorenim kontejnerima.
- Propisno prikupljati, transportovati i odlagati čvrsti otpad na za to predviđenim lokacijama ili deponijama u saradnji sa nadležnim komunalnim preduzećem.
- Sav otpad nastao u toku izvođenja radova klasifikovati prema vrstama otpada, a u skladu sa Pravilnikom o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 19/15 i 79/18).
- Pravilno pokrivanje kamiona koji prevoze čvrsti otpad kako bi se izbjeglo rasipanje tokom transporta.
- Voditi evidenciju o kretanju otpada i sačuvati potvrde o prijemu od preduzeća nadležnog za Regionalnu deponiju.

Uticaji na floru, faunu i pejzaž mogu se ublažiti:

- Kako se radovi izvode na samoj cesti, neće biti uticaja na floru niti pejzaž.

Nesreće i povrede na radu mogu se ublažiti:

- Obezbijediti obuku o zaštiti na radu za sve zaposlene uključene u radove i pridržavanjem mjera zaštite na radu.
- Obezbijediti neophodnu Ličnu zaštitnu opremu na gradilištu: zaštitne maske, kacigu, kombinezone, zaštitne cipele i zaštitne naočare, antifone.
U područjima visoke buke obavezno je korišćenje čepića za uši ili antifona, posebno za radnike koje upravljaju opremom koja emituje prekomjernu buku.
Pri radu na iskopima, sječenju betona, asfalta i drugo, gdje se emituje prekomjerna prašina, neophodna je upotreba zaštitnih maski za gornje disajne puteve..
- Upoznati sve radnike o poziciji paketa prve pomoći, koji mora biti ispravan i kompletan.
- Na vidnom mjestu postaviti podatke o najbližoj hitnoj pomoći i bolnici.

- Obučeni vozači moraju se pridržavati uputstava o bezbjednoj vožnji i pratiti ograničenje brzine. Potrebno je redovno održavanje kamiona i drugih mašina na gradilištu.
- Neophodno je postavljanje odgovarajućih znakova upozorenja na gradilištu.
- Radnici treba da budu osigurani prema zahtjevima tenderske dokumentacije, a u skladu sa Zakonom o radu.
- Izvođač treba da zaštiti radnike i javnost pokrivanjem iskopa i postavljanjem zaštitnih ograda oko lokacija gradilišta.
- Izvođač će pripremiti i dostaviti izjavu i procjenu rizika po zdravlje za visokorizične radne aktivnosti.
- Osigurati da su radnici upoznati s pravilnim tehnikama dizanja kako biste izbjegli ozljede leđa.
- Osigurati redovne pauze za odmor, obroke i ispravnu vodu za piće.
- Pridržavati se dozvoljenog radnog vremena i osim u neophodnim situacijama, izbjegavati prekovremeno zadržavanje radnika.

Rizik za radnike od opasnih materija može se ublažiti:

- Obučiti radnike o pravilnoj upotrebi i rukovanju sa opasnim hemikalijama i materijalima.
- U slučaju da se naiđe na opasne materijale, za njihovo rukovanje, upravljanje, transport, tretman i odlaganje mogu biti angažovani isključivo ovlašćeni i licencirani izvođači. Sve aktivnosti koje se odnose na opasne materijale moraju se sprovoditi u potpunosti u skladu sa važećim nacionalnim zakonodavstvom i relevantnim zahtjevima u oblasti zaštite životne sredine, zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu. Ovaj zahtjev se odnosi kako na opasne materijale koji mogu biti otkriveni tokom izvođenja zemljanih radova, tako i na sve opasne supstance koje će eventualno biti korišćene tokom realizacije Projekta.
- Rukovati, skladištiti i odlagati opasne materijale i otpad u skladu sa njihovim BTL-ovima (MSDS).

Rizik od iscrpljenosti radnika:

- Omogućiti zaposlenima pristup toaletima, vodi za piće i sredstvima za održavanje higijene (sapun, čista voda).
- Obezbijediti i implementirati sigurnosne mjere na gradilištu tokom implementacije potprojekta.
- Poštovanje radnog vremena i osiguravanjem redovne pauze.

Rizik od urušavanja iskopanih rovova na nestabilnom tlu može se ublažiti:

- Podupiranjem iskopa kako bi se izbjeglo urušavanje iskopa ili pad materijala u jame i osigurao siguran pristup i izlazak iz iskopa za radnike, mehanizaciju i opremu.
- Postavljanjem znakova upozorenja za bezbjedno iskopavanje duž rovova.
- Uklanjanjem privremenih podupirača postepeno kako se odvija zatrpavanje.
- Uklanjanjem nepotrebnog materijala sa strana iskopa radi sprječavanja zatrpavanja iskopa.
- Obezbeđivanje obuke o zaštiti na radu za sve zaposlene uključene u izvođenje radova.

Rizik od podizanja vodovodnih cijevi se može ublažiti:

- Zatvaranjem prostora ogradom kako bi se spriječio pristup prostoru tokom radova.
- Postavljanjem znakova upozorenja za aktivnosti podizanja cijevi na radnom mjestu i druge zone opasnosti.
- Izvođenjem dizanja cijevi od strane obučenog i kvalifikovanog radnika.
- Obezbijediti svu neophodnu ličnu zaštitnu opremu za radnike.

- Upotreba odgovarajuće opreme za podizanje, koja je tehnički ispravna i redovno održavana, a predviđena je za odgovarajuće težine tereta.
- Osigurati teret prilikom podizanja uz korištenje jakih i pouzdanih materijala za pričvršćivanje, kako bi se spriječilo otkidanje i pad sa velikih visina. Kapacitet uređaja za podizanje mora biti najmanje 1,65 puta veći od maksimalnog izračunatog statičkog opterećenja u toj tački, dok krajnje opterećenje mora biti ≥ 4 puta veće od maksimalnog statičkog opterećenja;
- Osigurati prostor podizanja, tako da radnici borave na bezbjednoj udaljenosti od zone podizanja.

Rizici od nepovoljnih vremenskih uticaja:

- Obavezno provjeriti vremenske uslove prije izvođenja bilo kakvih radova;
- Rad treba izbjegavati u kišovito vrijeme, periode sa jakim vjetrovima i tokom jakih vrućina.
- U slučaju visokih temperatura osigurati dovoljne količine vode za piće i redovne pauze.

Rizici od strujnog udara od električnih stubova:

- Uobziriti nadzemne ili podzemne električne vodove.
- Uvjerite se da područja električnih vodova u blizini gradilišta nisu okružena vlažnom zemljom.
- Podizati svijest radnika o zaštiti od strujnog udara.
- Izbjegavati rad za vrijeme jakih i dugotrajnih kiša.

Rizici od oštećenja podzemne komunalne infrastrukture (struja, internet, telefon, itd.) koja se mogu ublažiti:

- Koordinacijom sa lokalnim vlastima, nadležnim komunalnim preduzećima i lociranjem i obilježavanje infrastrukture prije početka radova;
- Obezbijediti ažurne podloge i crteže svih ključnih podzemnih instalacija;
- Prije početka iskopa vršiti ručni iskop, gdje je to potrebno, kako bi se izbjeglo oštećenje podzemne infrastrukture;
- Pribavljanjem saglasnosti od nadležnih preduzeća i institucija, za iskop u zonama sa podzemnom infrastrukturom, a prije početka radova;
- Predvidjeti vrijeme za popravke potencijalno oštećene privatne ili javne imovine (infrastruktura itd.).

Pored svega navedenog, izvođač je odgovoran za blagovremeno obnavljanje i vraćanje u prvobitno stanje bilo koje javne i privatne imovine oštećene tokom procesa izvođenja podprojekta. Ovo uključuje popravku bilo koje infrastrukture, kao što su putevi, trotoari ili komunalna infrastruktura, na koju mogu uticati građevinske aktivnosti. Izvođač radova mora osigurati da se svi radovi na restauraciji izvode u skladu sa potrebama nadležnih organa i vlasnika infrastrukture, te da se svi poremećaji uzrokovani izgradnjom svedu na najmanju moguću mjeru. Nadalje, izvođač treba da obezbijedi kompenzaciju za svaku nastalu štetu, u skladu sa uslovima ugovora i važećim zakonima i propisima u Republici Srpskoj.

5. PLAN UPRAVLJANJA EKOLOŠKIM I DRUŠTVENIM PITANJIMA

5.1. Plan mjera prevencije i ublažavanja

Tabela 4. Potencijalni i uticaj na životnu sredinu i društvo i mjere ublažavanja

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
Opšti uslovi				
Pripremna faza (planiranje / projektovanje)	Nekoordinisanost sa nadležnim institucijama za građenje, te sa javnim preduzećima koja upravljaju infrastrukturom. Neobavješćavanje javnosti. Nepribavljanje potrebnih dozvola i saglasnosti iz oblasti prostornog planiranja i građenja i zaštite životne sredine. Neplaniranje upravljanja otpadom na lokaciji izvođenja radova. Oštećenje postojeće infrastrukture zbog nepravovremene identifikacije i lociranja. Postoji mogućnost da su postojeće cijevi	O radovima obavijestiti sve relevantne institucije i organizacije (npr. policija, nadležne inspekcije, komunalna preduzeća itd.). Obavijestiti javnost sa pravovremenim i relevantnim informacijama o vrsti radova, te njihovom vremenskom i prostornom obuhvatu. Svaki stanovnik će biti obavješten 7 dana prije početka radova postavljanjem obavještenja na oglasnu tablu naselja, preko lokalnih medija (novine, portali, televizija). Sve dozvole i saglasnosti (građevinske dozvole, vodna saglasnost i dr.) pribaviti prije početka izvođenja radova. Identifikovati i kontaktirati registrovane deponije za odlaganje građevinskog i drugog otpada sa gradilišta (opasan i neopasan otpad). Radovi na dionicama koje presjecaju komunalnu infrastrukturu usaglasiti sa pružaocima javnih komunalnih usluga (električno, vodovod i kanalizacija, telekomunikacije i dr.). Prije početka radova na pojedinoj dionici precizno utvrditi pozicije trase infrastrukture/instalacija i obezbijediti ažurne štampane i elektronske podloge sa ucrtanim trasama. Prije početka radova za dionice u zoni izgradnje utvrditi lokacije postojeće privatne i javne imovine. Ukoliko postojeće cijevi sadrže azbest, identifikacija, uklanjanje, rukovanje, transport i odlaganje materijala koji sadrže azbest moraju se obavljati isključivo od strane ovlašćenih i licenciranih pravnih lica, u skladu sa važećim zakonodavstvom i relevantnim zahtjevima u oblasti zaštite životne sredine, zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač / Investitor

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
Kvalitet vazduha i klimatske promjene				
Izgradnja	Emitovanje prašine i izduvnih gasova kao rezultat: pripreme gradilišta (čišćenje terena, rušenje itd.), izgradnje, rada mašina. Stvaranje i nekontrolisano širenje iskopanog zemljišta, građevinskog otpada i neprijatnih mirisa koji nastaju usljed aktivnosti kopanja rovova i postavljanja kanalizacionih cijevi. Upotreba zastarjelih mašina i opreme sa neefikasnim motorima sa unutrašnjim sagorjevanjem. Nepropisno skladištenje, rukovanje materijalima i otpadom.	Implementacija dobrih građevinskih praksi. Kvašenje podloge (ručno ili prskalicama) na gradilištima, privremenim skladišnim prostorima, putevima. Postavljanje zaštitne ograde ili privremenih zaštitnih zidova na gradilištima, po potrebi. Stabilizacija i/ili pokrivanje gomila inertnih materijala. Odvoz iskopane zemlje i drugog otpadnog materijala u vozilima sa natkrivenim teretnim prostorom. Sprovođenje mjera za upravljanje otpadom, posebno komunalnim i organskim otpadom. Upotreba nove opreme i mehanizacije, koja je redovno održavana i tehnički ispravna. Upotreba goriva sa manje zagađujućih materija. Pranje guma prije izlaska na asfaltirane puteve. Svakodnevno čišćenje pristupnih puteva. Sprovođenje procedura za rukovanje građevinskim materijalom.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač / Nadzor
Buka i vibracije				
Izgradnja	Emitovanje buke i vibracija iznad dozvoljenih vrijednosti upotrebom dotrajalih i neispravnih mašina i građevinske opreme.	Sva građevinska oprema i mehanizacija mora biti u skladu sa zahtjevima za emisiju buke u životnoj sredini, a gdje god je to moguće potrebno je koristiti opremu sa nižim nivoom buke, kao što su savremeni kompresori, hidraulična oprema i alati za rezanje koji su projektovani da smanje nivo buke. Sva mehanička oprema treba da bude tehnički ispravna, da posjeduje upotrebne dozvole i da bude redovno održavana. Građevinske radove ne izvoditi u večernjem i noćnom periodu.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač/ Nadzor

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
Čvrsti otpad				
Izgradnja	Zagađenje čvrstim otpadom uključujući komunalni otpad i opasan otpad (asfalt, cement, ambalažni otpad, zauljeni otpad, inertni otpad,) zbog iskopa, zamjene cjevovoda, izgradnje šaftova i sl.	Pripremiti Plan upravljanja otpadom na gradilištu i pridržavati se njegovih odredbi. S obzirom na to da je Plan upravljanja otpadom obavezan dokument za svako gradilište, njime se obuhvataju svi potencijalni tokovi otpada koji mogu nastati tokom izvođenja radova, uključujući inertni i neopasan otpad, kao i opasan otpad. Pored klasifikacije otpada, Plan definiše procedure za njegovo rukovanje, privremeno skladištenje, transport, tretman i konačno odlaganje, u skladu sa važećim zakonodavstvom i relevantnim zahtjevima u oblasti zaštite životne sredine, zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu. Potpisati ugovor sa Javnim komunalnim preduzećem o odvoženju otpada na za to predviđene lokacije. U slučaju opasnog otpada, potrebno je potpisati ugovor sa ovlaštenim preduzećem za zbrinjavanje i upravljanje komunalnim otpadom. Sav otpad nastao u toku izvođenja radova klasifikovati prema vrstama otpada, a u skladu sa Pravilnikom o kategorijama, ispitivanju i klasifikaciji otpada („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 19/15 i 79/18). Nastali otpad skladištiti kratkoročno na adekvatnim lokacijama (metalne ili plastične posude, kontejneri ili burad) zaštićeni od rasipanja i vremenskih uticaja. Zemlju i drugi inertni materijal propisno skadištiti i iskoristiti za nasipanje terena nakon izgradnje Zabranjeno je spaljivanje otpada na otvorenom i na lokaciji.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač / Nadzor
Tlo				
Izgradnja	Degradacija, erozija, zbijanje, uništavanje površinskog sloja tla kao rezultat građevinskih aktivnosti.	Prilikom skidanja površinskog sloja zemljište, potrebno je isti odložiti i zaštititi od vremenskih uticaja, ljudskog djelovanja, a sve kako bi se nakon polaganja cijevi sa njim mogao zakopati rov i povratiti prvobitan izgled.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač / Nadzor

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
	Skladištenje građ.materijala, iskopa i otpada na gradilištima. Zagađenje tla kao rezultat slučajnog ispuštanja goriva, ulja, otpada. Degradacija zemljišta divljim deponijama.	U slučaju otkrivenog zagađenog zemljišta na gradilištima, Izvođač treba da utvrdi i pripremi procedure za odgovarajuće skladištenje i rukovanje kontaminiranim zemljištem, u skladu sa relevantnim propisima o upravljanju otpadom, kao i putem komunikacije sa institucijama nadležnim za zaštitu životne sredine (ekološke inspekcije). U slučaju zagađenja zemljišta slučajnim izlivanjem ulja, goriva ili opasnih materija, kontaminirani sloj tla treba ukloniti i tretirati kao opasan otpad u saradnji sa ovlaštenim preduzećem za upravljanje opasnim otpadom. Osigurati sprovođenje procedura za odgovorno postupanje sa građevinskim materijalom, otpadom i dr. Osigurati sprovođenje mjera za odgovorno upravljanje sanitarno-fekalnim vodama mobilnih toaleta i oborinskim otpadnim vodama. Osigurati sprovođenje procedura za odgovorno postupanje sa građevinskim materijalom, otpadom i dr. Osigurati sprovođenje mjera za odgovorno upravljanje sanitarno-fekalnim vodama mobilnih toaleta i oborinskim otpadnim vodama. Građevinske aktivnosti izvoditi u periodu bez ili sa malo kako bi se umanjile mogućnosti plavljenja;		
Biodiverzitet				
Faza nakon završetka projekta	Uklanjanje biljnog fonda. Zauzimanje livada i pašnjaka za mehanizaciju, opremu i boravak radnika. Zagađenje pojasa oko gradilišta prašinom, izduvnim gasovima..	Ne zauzimati površinu veću od potrebne u svrhe izgradnje objekata za rad kanalizacionog i vodovodnog sistema. Pridržavati se Dobrih građevinskih praksi i navedenih mjera zaštite od prašine kako bi uticaj bio lokalizovan i minimiziran. Izbjegavati sječu stabala ukoliko nije neophodno. Na lokacijama sa uređenim drvoredima, iskope vršiti ručno kako se mašinskim radovima ne bi oštetio korijen stabala. U slučaju sječe stabala, nova stabla se moraju zasaditi na isto ili najbliže moguće mjesto.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač / Nadzor

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
Kulturno-istorijsko nasljeđe				
Izgradnja	Pronalazak arheološkog ili drugog materijalnog ili nematerijalnog kulturno-istorijskog nasljeđa.	U slučaju nailaska na arheološka nalazišta ili arheološke predmete izvođač radova je dužan da odmah prekine radove i obavjesti Zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasljeđa RS, da preuzmu mjere da se nalaz ne uništi i neošteti i da se sačuva na mjestu i položaju u kome je otkriven.	-	Izvođač
Socijalna pitanja				
Izgradnja	Oštećenje privatne imovine obuhvatu planiranih građevinskih radova.	Koordinacija sa nadzorom i nadležnim komunalnim preduzećem radi utvrđivanja tačne lokacije, obuhvata i površine imovine koja će biti zahvaćena radovima. Obavijestiti vlasnike objekata smještenih uz potez građevinskih linija najmanje 7 dana prije ulaska na gradilište, a u saradnji sa lokalnom samoupravom. Osigurati vraćanje potencijalno oštećene javne ili privatne imovine u prvobitno stanje, prije napuštanja gradilišta. Za pješake je potrebno obezbijediti pristup objektima postavljanjem privremenih drvenih ili metalnih prelaza preko rovova, sa zaštitnim ogradama kako bi se spriječio pad pješaka u rovove. Pored toga, sve stanovnike koji su pogođeni radovima potrebno je obavijestiti o eventualnom zatvaranju ulice (ukoliko bude potrebno) najmanje 7 dana unaprijed. Gdje god je to moguće, potrebno je obezbijediti alternativne pristupne puteve.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Oštećenje podzemne komunalne infrastrukture (struja, voda, internet, telefon, itd.). Prekid vodosnabdjevanja.	Koordinacija sa lokalnim vlastima i javnim preduzećima (Komunalno, Vodovod, Električno, M:tel) i lociranje linijske infrastrukture prije početka izvođenja radova. Obezbeđivanje detaljnih i ažurnih podloga i crteža kompletne infrastrukture potencijalno ugrožene izvođenjem radova.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač / Nadzor

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
		Na područjima izvođenja radova, gdje je locirana podzemna komunalna infrastruktura pribaviti saglasnost nadležnih preduzeća i institucija. Ukoliko je potrebno, vršiti ručni iskop, kako bi se spriječilo oštećenje postojeće infrastrukturne mreže. U slučaju oštećenja infrastrukture, ista je potrebno sanirati. Ukoliko zbog radova mora doći do prekida vodosnabdjevanja potrebno je obavijestiti stanovništvo 2 dana prije.		
Izgradnja	Ograničavanje kretanja stanovništva pri izvođenju građevinskih radova. Prekid rada saobraćajnica, privremena obustava vodosnabdjevanja.	Informisati lokalnu zajednicu i stanovništvo na koje radovi utiču o planiranom rasporedu radova. Osigurati da zatvaranje saobraćaja neće uzrokovati smetnje u svakodnevnom aktivnostima stanovništva pružanjem alternativnog pristupa stambenim i poslovnim objektima pored puta. Pješački saobraćaj obezbjediti postavljanjem čeličnih ploča preko iskopanih kanala koje treba osigurati ogradama, a sam pristup vozilima ograničiti na minimalni vremenski rok. Radove podijeliti u dionice i izvoditi ih u što kraćem mogućem roku. Po potrebi ubrzati izvođenje radova angažovanjem dodatnih radnika i opreme. Planirati alternativni put teške mehanizacije i teretnih vozila da se izbjegnu zone škole, vrtića, bolnice, i sl. ako je to moguće. Zabraniti transport građ.materijala i otpada kroz naseljena mjesta tokom dijela dana sa najintenzivnijim saobraćajem. Postavljanje znakova za obilaznice prije izvođenja radova u koordinaciji sa policijom i lokalnom samoupravom. Rasporediti lica za usmjeravanje saobraćaja u područjima u kojima se obavljaju radovi, gdje se za to ukaže potreba. Mašine i opremu parkirati dalje od ulica na za to predviđenom prostoru.	Uračunato u troškove izvođenja	Obavezno (Ugovorna obaveza)

Faza	Problem/Uticaaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
Izgradnja	Pristup javnosti gradilištu.	Postaviti ograde, barijere, znakove upozorenja/zabrane oko radnog prostora koja pokazuju potencijalnu opasnost za ljude; Zemlju, šljunak i sl.materijal sladištiti van javnih puteva; Ograničiti u koordinaciji sa policijom kretanje teških teretnih vozila na putevima koje koristi stanovništvo u vremenu najintenzivijeg saobraćaja; Rovove od iskopa zaštititi od neovlatštenog pristupa;	Uračunato u troškove izvođenja	Obavezno (Ugovorna obaveza)
Izgradnja	Niska svijest radnika o poštovanju kulture lokalne zajednice i pitanjima socijalne zaštite (rizici od zlostavljanja i seksualnog uznemiravanja).	Pripremiti i primijeniti Kodeks ponašanja koji odražava temeljne vrijednosti izvođača i cjelokupnu radnu kulturu i uključuje odredbe koje se odnose na GBV/SEA-SH; Provesti podizanje svijesti opitanjima GBV/SEA-SH; Pridržavati se mjeradefinisanih Proceduromza upravljanje radnom snagom (LMP-om).	Uračunato u troškove izvođenja	Obavezno (Ugovorna obaveza)
Izgradnja	Iskorištavanje djece	Svi radnici treba da imaju više od 18 godina. Provjera starosti radnika provjerom ličnih dokumenata i službenih dokumenata; Osigurati da je evidencija radnika dostupna na uvidu nadležnom organu i da su svi radnici prijavljeni; Obezbijediti da li su uslovi rada u skladu sa ESS2 i da se ne koristi prisilni rad;		
Izgradnja	Emisije gasova i čestica iz mašina, vozila i mehanizacije.	Održavajte mašine u ispravnom stanju radi smanjenja emisije -PM, CO, NO _x i drugih gasova; Obezbijediti adekvatnu zaštitnu opremu za radnike; Podizanje svijesti radnika o isključivanju mašina, opreme, vozila kada nisu u upotrebi radi ekonomičnosti i sprječavanja nepotrebnog zagađenja;	Uračunato u troškove izvođenja	Obavezno (Ugovorna obaveza)
Izgradnja	Buka i vibracije uzrokovane mašinama i vozilima.	Smanjiti buku na najmanji mogući nivo uz prigušivače buke na mašinama ukoliko je to neophodno;	Uračunato u troškove izvođenja	Obavezno (Ugovorna obaveza)

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
		Gdje god je to moguće minimalizovati transport kroz gusto naseljene dijelove naselja; Redovno održavanje i servis mašina, vozila i opreme; Ograničite bučne aktivnosti na uobičajeno dnevno radno vrijeme; Ograničite brzinu vozila na kritičnim lokacijama i gusto naseljenim područjima; Radove unutar gusto naseljenih zona izvoditi ručno;		
Izgradnja	Neadekvatno odlaganje otpada od građevinskih radova ili boravka radnika.	Obezbijediti redovno sakupljanje komunalnog otpada i odlaganje na za to predviđena mjesta (kante, kontejneri, plastične vreće za otpad) od strane svih radnika i podizanje svijesti radnika o tim mjerama. Redovno odlaganje prikupljenog otpada u saradnji sa ovlaštenim komunalnim preduzećem. Procedure upravljanja otpadom (uključujući i opasni otpad) će biti dodate u tendersku dokumentaciju kako bi se osiguralo pravilno upravljanje otpadom na gradilištima.	Uračunato u troškove izvođenja	Obavezno (Ugovorna obaveza)
Zdravlje i sigurnost radnika (OHS)				
Izgradnja	Rizik izlaganja radnika otrovnim gasovima, buci, prašini vibracijama. Opasnost od nesreća i povreda na radu, kao što su: opasnost od spoticanja ipada, rizik od iscrpljenosti, pad opreme na radnike, podizanje cijevi i teških konstrukcija, opasnosti povezane s rukovanjem materijalima, zavarivanje i ostali	Sprovesti sve gore spomenute mjere povezane s ublažavanjem uticaja gasova, buke, prašine i vibracija. Osigurati sanitarne i higijenske sadržaje za radnike. Pripremiti i provesti Plan organizacije gradilišta i Plan upravljanja zaštitom zdravlja i sigurnosti radnika. Zahtijevati od svih radnika da se pridržavaju Plana upravljanja zaštitom zdravlja i sigurnosti radnika. Osigurati radnicima ličnu zaštitnu opremu (LZO) koja odgovara potrebama izvođenja radnih aktivnosti.	Uračunato u troškove izvođenja	Izvođač

Faza	Problem/Uticaj	Mjera ublažavanja	Trošak	Odgovornost
	radovi koji emituju vruće i užarene čestice, rad s elektro instalacijama i opremom.	Osigurati da radnici slijede procedure o obaveznoj upotrebi LZO i da su prošli obuku o zaštiti na radu. Pridržavati se mjera definisanih Procedurom za upravljanje radnom snagom (LMP-om). Osigurati da mašinama upravljaju samo kvalifikovani operateri mašina koji imaju vještine i potrebno iskustvo. *Ostale mjere zaštite zdravlja i sigurnosti radnika date su u dijelu dobre građevinske prakse;		
Uklanjanje starih cijevi				
Faza nakon realizacije	Neadekvatno zatvaranje gradilišta, uz ostavljanje otpada na nedozvoljenim mjestima.	Odlaganje otpada u skladu sa Planom upravljanja otpadom na ovlaštenim deponijama: Reciklirati otpad koji je podložan reciklaži (željezo, cijevi, itd).	-	KP „PARK“ a.d. Prnjavor / Izvođač

5.2. Plan monitoringa životne sredine i socijalnih pitanja

Tabela 5. Plan praćenja životne sredine i socijalnih pitanja

Faza	Koji parametar je predmet monitoringa?	Gdje se vrši monitoring parametra?	Kako se vrši monitoring parametra / vrsta opreme za monitoring?	Kada se vrši monitoring parametra -učestalost mjerenja ili kontinuirano?	Trošak monitoringa/koliki su troškovi opreme ili naknade izvođača monitoringa?	Odgovornost
Pripremna faza (planiranje/projektovanje)	Negativne reakcije javnosti zbog nedostatka informacija i koordinacije aktivnosti.	U lokalnoj zajednici.	Uvidom u registre žalbi.	U slučaju pritužbi građana.	-	PIT Grada Prnjavor/APCU
Izgradnja	Oštećenja postojeće infrastrukture i objekata, posebno podzemnih instalacija (ViK, telekomunikacije, strujni kablovi i dr.)	Na lokaciji izvođenja radova.	Vizuelni pregled lokacije građenja.	Kontinuirano tokom izgradnje i čišćenja gradilišta ili u slučaju pritužbe građana da je došlo do prekida usluga u blizini gradilišta.	-	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Pritužbe građana zbog smanjenja prohodnosti, povećanog saobraćaja mehanizacije i teretnih vozila i neuređenosti gradilišta.	Na lokaciji izvođenja radova i u lokalnoj zajednici.	Vizuelno i poređenjem sa Planom organizacije gradilišta	Kontinuirano dnevno u toku izvođenja radova i uklanjanja gradilišta	Uračunato u troškove izvođenja.	Izvođač / Nadzor / Kancelarija za pritužbe
Izgradnja	Ograničavanje pristupa, poslovnih aktivnosti i korišćenja zemljišta.	Oko zone izvođenja radova.	Uvidom u evidenciju.	Nakon zaprimljenih žalbi građana.	-	PIT Grada Prnjavor/APCU
Izgradnja	Broj zabilježenih nesreća lokalnog stanovništva	U lokalnoj zajednici.	Uvidom u evidenciju.	Kontinuirano u toku izvođenja radova i uklanjanja gradilišta.	Uračunato u troškove izvođenja.	Izvođač / Nadzor

Faza	Koji parametar je predmet monitoringa?	Gdje se vrši monitoring parametra?	Kako se vrši monitoring parametra / vrsta opreme za monitoring?	Kada se vrši monitoring parametra -učestalost mjerenja ili kontinuirano?	Trošak monitoringa/koliki su troškovi opreme ili naknade izvođača monitoringa?	Odgovornost
	zbog građevinskih radova.					
Izgradnja	Broj zabilježenih incidenata vezano za GBV/SEA-SH.	U lokalnoj zajednici.	Uvidom u evidenciju.	Kontinuirano u toku izvođenja radova i uklanjanja gradilišta.	Uračunato u troškove izvođenja.	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Emitovanje većih količina vidljive lebdeće prašine.	Na lokaciji izvođenja radova.	Vizuelni pregled lokacije građenja i mehanizacije i opreme.	Dnevno / Sedmično u slučaju pritužbi.	-	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Zagađenje vazduha gasovima i česticama (osnovni aeropolutanti i specifični, po potrebi).	Na lokaciji izvođenja radova.	Od strane ovlaštene i akreditovane laboratorije zapraćenje kvalitete vazduha, u skladu sa Uredbom o vrijednostima kvaliteta vazduha („Službeni glasnik RS“, br. 124/12).	U slučaju pritužbi građana.	2.000 KM za osnovne i specifične zagađivače, po mjernom mjestu.	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Povećanje nivoa buke.	Na lokaciji izvođenja radova.	Od strane preduzeća ovlaštenog za mjerenje buke korišćenjem standardne opreme, u skladu sa Pravilnikom o graničnim vrijednostima intenziteta buke („Sl. glasnik RS“ br.02/23).	U slučaju pritužbi građana.	200 KM 15-minutni nivo, po mjernom mjestu.	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Zagađenje površinskih ili podzemnih voda (osnovne zagađujuće	Na lokaciji izvođenja radova.	Od strane ovlaštene i akreditovane laboratorije za	U slučaju pritužbi građana ili slučajnog	200 – 400 KM trenutni uzorak, po uzorku.	Izvođač / Nadzor

Faza	Koji parametar je predmet monitoringa?	Gdje se vrši monitoring parametra?	Kako se vrši monitoring parametra / vrsta opreme za monitoring?	Kada se vrši monitoring parametra -učestalost mjerenja ili kontinuirano?	Trošak monitoringa/koliki su troškovi opreme ili naknade izvođača monitoringa?	Odgovornost
	materije i specifične, po potrebi).		ispitivanje kvaliteta površinskih i otpadnih voda, u skladu sa Pravilnikom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u površinske vode („Službeni gl. RS“, br. 44/01).	curenja zagađujućih tečnosti u vode ili zemljište (goriva, ulja i sl.).		
Izgradnja	Upravljanje čvrstim otpadom. Razdvajanje opasnog i neopasnog otpada.	Na mjestu izvođenja građevinskih radova.	Vizualni nadzor i poređenje sa izvještajem o upravljanju otpadom.	Kontinuirano u toku izvođenja radova i uklanjanja gradilišta.	Uračunato u troškove izvođenja.	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Prisutnost nalaza kulturno-istorijskog naseljeđa.	Na lokaciji izvođenja radova.	Nadzor nad iskopom rova.	Tokom iskopa.	-	Izvođač
Izgradnja	Uklanjanje postojećeg drvoreda.	Na lokaciji izvođenja radova.	Broj i osobine (dekorativnost, starost, reprezentativnost, zdravstveno stanje i dr.) uklonjenih stabala.	Kontinuirano u toku izvođenja radova.	-	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Kvalifikacije i starost zaposlenih radnika.	Na lokaciji izvođenja radova.	Provjera gradilišta, dokumentacije o prijavi radnika i starosti preko 18 godina.	Kontinuirano tokom izvođenja radova i uklanjanja gradilišta.	-	Nadzor
Izgradnja	Kontrola rada van predviđenog radnog vremena.	Na lokaciji izvođenja radova.	Vizuelno i upoređivanje sa Planom organizacije gradilišta.	Po zaprimanju pritužbi građana.	-	Nadzor

Faza	Koji parametar je predmet monitoringa?	Gdje se vrši monitoring parametra?	Kako se vrši monitoring parametra / vrsta opreme za monitoring?	Kada se vrši monitoring parametra -učestalost mjerenja ili kontinuirano?	Trošak monitoringa/koliki su troškovi opreme ili naknade izvođača monitoringa?	Odgovornost
Izgradnja	Postojanje higijenskih uslova zaradnike (mobilni toalet, čista voda i sl.).	Na lokaciji izvođenja radova.	Vizuelni pregled gradilišta i uvidom u evidencije gradilišta.	Kontinuirano tokom izvođenja radova i uklanjanja gradilišta.	-	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Nesreće i povrede na radu (broj radnika koji ne koriste opremu za zaštitu na radu, broj povreda pri dizanju tereta i iskopu rova, propisno rukovanje alatima i opremom i dr.).	Na lokaciji izvođenja radova.	Vizuelni pregled gradilišta i opreme, lične zaštitne opreme, građevinskih radova kako bi se utvrdilo da se svi radovi izvode u skladu sa propisima zaštite na radu.	Kontinuirano tokom izvođenja radova i uklanjanja gradilišta.	-	Izvođač / Nadzor
Izgradnja	Kvalitet izvedenih radova. Kvalitet ugrađenog materijala.	Na lokaciji izvođenja radova.	Vizuelno i uvidom u dokumentaciju i evidencije na gradilištu.	Kontinuirano u toku izvođenja radova i uklanjanja gradilišta.	Uračunato u troškove izvođenja.	Nadzor
Eksploatacija	Oštećenja vodovodnog sistema zbog nepravilnog upravljanja ili neodržavanja.	Na lokaciji projekta.	Vizualno i kroz evidenciju o prekidima snabijedavanja, kvarovima i pritužbama građana.	Kontinuirano.	Uračunato u troškove održavanja.	KP „PARK“ a.d. Prnjavor
Eksploatacija	Higijenska ispravnost distribuisane vode.	Na lokaciji projekta.	Od strane ovlaštene i akreditovane laboratorije za ispitivanje kvaliteta vode za	4x godišnje, odnosno u skladu sa domaćim propisima iz oblasti	Uračunato u troškove održavanja.	KP „PARK“ a.d. Prnjavor

Faza	Koji parametar je predmet monitoringa?	Gdje se vrši monitoring parametra?	Kako se vrši monitoring parametra / vrsta opreme za monitoring?	Kada se vrši monitoring parametra -učestalost mjerenja ili kontinuirano?	Trošak monitoringa/koliki su troškovi opreme ili naknade izvođača monitoringa?	Odgovornost
			piće, u skladu sa Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode namijenjene za ljudsku potrošnju (Sl.gl.RS, br. 88/17 i 97/18).	higijenske ispravnosti vode za ljudsku upotrebu.		

6. MEHANIZAM ZA RJEŠAVANJE ŽALBI RADNIKA

Specifičan mehanizam za rješavanje žalbi radnika koji su direktno zaposleni (uključujući spoljne konsultante) biće uspostavljen kako bi se rješavali problemi, sugestije i pritužbe na radnom mjestu. Mehanizam će definisati procedure, kome radnik treba da uputi pritužbu, vremenski okvir za dobijanje odgovora ili povratnih informacija i korake za upućivanje na viši nivo. Takođe, obezbjediće transparentnost, povjerljivost i praksu bez straha od odmazde.

Svaka treća strana koja angažuje i zapošljava radnike po ugovoru obavezna je da uspostavi mehanizam za rješavanje pritužbi na radnom mestu i instrument za mirno rješavanje sporova u skladu sa zahtevima WSSM LMP, ESS2 i domaćim Zakonom o radu.

Mehanizam za rješavanje pritužbi radnika (GRM) biće definisan kroz niz ključnih koraka, koji uključuju:

- Izvođač radova će uspostaviti posvećen mehanizam GRM za radnike na gradilištu, kojim će upravljati službenik za GRM izvođača, koji će nadgledati njegovu implementaciju i praćenje. Redovni izveštaji biće dostavljeni lokalnom službeniku za pritužbe Grada Prnjavora i APCU.
- Službenik za GRM izvođača će obavijestiti radnike o svrsi GRM-a, kontakt osobama i procedurama za rešavanje pritužbi putem dostupnih informacija na veb sajtu izvođača i/ili obaveštenja na oglasnim tablama, kao i distribuirati letke o procesu rešavanja pritužbi.
- Pritužbe mogu biti podnete usmeno, pisanim putem (poštom ili emailom) ili korišćenjem obrasca za pritužbe, besplatno, i mogu biti anonimne. Službenik za GRM izvođača će potvrditi prijem pritužbe u roku od 3 kalendarska dana, dodeliti je na pregled i rešavanje, i odmah poslati pismo o rešenju/zatvaranju sa potvrdom o prijemu.
- Službenik za GRM izvođača će takođe pružiti redovne izveštaje lokalnom službeniku za pritužbe Grada Prnjavora i APCU o primljenim pritužbama i svim hitnim dešavanjima.

Za proces rešavanja pritužbi i aktivnosti izveštavanja o upravljanju radnom snagom, izvođač će se pozivati na Priloge A, B i C u ESMP-u i iz dokumenata WSSM LMP-u u nastavku.

Prilog A

OBRAZAC IZVJEŠTAJA O USKLAĐENOSTI SA USLOVIMA RADA SA ESS2 ZA TREĆE STRANE KOJE ANGAŽUJU UGOVORENE RADNIKE

Naziv zadatka:
Broj ugovora:
Trajanje ugovora: Početak (D/M/G) Završetak (D/M/G)
Izvođač radova /pružalac usluga:
Period izvještavanja:
Datum izvještaja:
Potpis ovlaštene osobe:

IZVJEŠTAJ O USKLAĐENOSTI RADNE SNAGE I USLOVA RADA

Statistički podaci o zaposlenicima * kompanije:

Ukupan broj zaposlenika (prema spolu): M _____ Ž _____

Broj zaposlenika sa ugovorom o radu u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj zaposlenika bez ugovora o radu u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj zaposlenika sa pristupom socijalnom osiguranju, penzionom i zdravstvenom osiguranju u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj zaposlenika koji primaju platu barem jednom mjesečno u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj zaposlenika koji su napustili kompaniju u periodu izvještavanja u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj zaposlenika angažovanih u periodu izvještavanja

Broj radnih sati po zaposleniku (mjesečni prosjek)

Ukupan broj prekovremenih sati (mjesečni prosjek po zaposleniku)

Broj povreda na radu (u periodu izvještavanja i kumulativno od početka ugovora) u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj smrtnih slučajeva na radu (u periodu izvještavanja i kumulativno) u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj prijavljenih slučajeva nasilja u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Broj prijavljenih slučajeva uznemiravanja/ nasilja u odnosu na ukupan broj zaposlenika

Dostupnost pristupačnog i funkcionalnog mehanizma za pritužbe zaposlenika (da/ne)

Broj pritužbi podnesenih MRP (u periodu izvještavanja i kumulativno od početka ugovora)

Broj pritužbi riješenih pomoću MRP (u periodu izvještavanja i kumulativno od početka ugovora)

Broj tužbi u vezi sa radnom snagom, zaposlenjem i pitanjima u vezi sa zaštitom zdravlja i bezbjednosti na radu

Broj sporova riješenih mirnim putem/dobrovoljnim arbitražnim postupkom

Broj posjeta inspekcije rada/zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu

*Zaposlenik je bilo koje fizičko lice koje je zaposleno ili angažovano da radi ili obavlja uslugu za poslodavca

1 Broj zaposlenika odnosi se na stvarni broj radnika na dan izvještaja.

2 Brojevi podrazumijevaju ukupan broj događaja u periodu izvještavanja.

Statistički podaci o radnicima na projektu:

- o Ukupan broj radnika na projektu**:
- o Broj radnika na projektu sa ugovorom o radu:
- o Broj radnika na projektu bez ugovora o radu:
- o Broj radnika na projektu sa pristupom socijalnom osiguranju, penzionom i zdravstvenom osiguranju uz potvrdu iz relevantnog registra:

	Uslovi	Da / Ne	Napomene
1	Svi radnici na projektu imaju ugovor o radu ili ugovor o angažmanu u pisanoj formi.	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Ne“, navesti i objasniti
2	Svi radnici na projektu su plaćeni barem jednom mjesečno	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Ne“, navesti i objasniti
3	Svi radnici na projektu su radili 8 sati na dan, 40 sati sedmično	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Ne“, navesti i precizirati broj radnih sati
4	Svi radnici na projektu su imali redovan dnevni i sedmični odmor	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Ne“, navesti i objasniti

5	Sa određenim brojem radnika na projektu je raskinut ugovor, a raskid je bio u skladu sa entitetskim zakonom o radu i ESS 2	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Da“, navesti broj i objasniti uslove raskida
6	Određeni broj radnika na projektu je prisutvovao programu obuke o zaštiti zdravlja i bezbjednosti na radu	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Da“, navesti broj i objasniti
7	Radnicima na projektu su odobreni odmori na koje su imali pravo	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Da“, navesti vrstu i broj odmora
8	Radnici na projektu su doživjeli nesreće na radu koje su imale za posljedicu povredu ili smrtni ishod	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Da“, navesti i objasniti
9	Radnici na projektu su prijavili slučajeve diskriminacije, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja ili neusklađenosti sa zakonom	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Da“, navesti i objasniti
10	Svi radnici na projektu su stariji od 18 godina	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Ne“, navesti i objasniti
11	Radnici na projektu su uložili pritužbe ili pokrenuli dobrovoljni arbitražni/ sudski postupak za rješavanje spora	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Da“, navesti i objasniti
12	U periodu izvještavanja bilo je slučajeva neusklađenosti sa PUR	Da ☐ Ne ☐	Ako je odgovor „Da“, navesti i objasniti

Prilog B

IZJAVA TREĆIH STRANA (POTENCIJALNI IZVOĐAČI RADOVA I PRUŽAOCI USLUGA) O USKLAĐENOSTI SA ODREDBAMA PROPISA O RADU I PUR PROJEKTA

Datum i mjesto izdavanja: _____

Ime i adresa davaoca izjave (ponuđač): _____

IZJAVA O USKLAĐENOSTI SA ZAKONIMA I PROPISIMA

Ovim izjavljujemo

- Upoznati smo sa standardima navedenim u Procedurama za upravljanje radnom snagom i pridržavamo se istih.
- Pridržavamo se svih domaćih zakona* i važećih propisa u pogledu zaposlenja, radnih odnosa i odnosa između zaposlenika, te rada i radnih uslova.
- Obavezujemo se da ćemo omogućiti bezbjedno i zdravo okruženje našim zaposlenicima i da ćemo primijeniti sve radno-zdravstvene i bezbjednosne uslove predviđene domaćim zakonodavstvom.
- Ne dopuštamo nikakav oblik korištenja djece kao radne snage, prisilne radne snage ili radne snage u ropstvu.
- Zabranjujemo svaki oblik uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja, zloupotrebe, nasilja, uključujući rodno zasnovano nasilje na radu, te zabranjujemo direktnu ili indirektnu diskriminaciju bilo kog zaposlenika ili grupe zaposlenika po bilo kom osnovu i iz bilo kog razloga.
- Potvrđujemo da je dostupan GM za radnike.
- Potvrđujemo da nije dostupan GM za radnike, ali će isti biti uspostavljen prije potpisivanja ugovora.

Izjavljujemo da ukoliko dobijemo ugovor; da se obavezujemo da ćemo usvojiti Procedure upravljanja radnom snagom koje će se primijenjivati u projektu i koje ćemo uvrstiti u našu praksu.

Shvatamo da može doći do raskida ugovora i isključivanja iz projekta ukoliko se ne budemo pridržavali bilo koje od gore navedenih preuzetih obaveza.

Potpis:

Ime:

Funkcija:

*Domaći zakoni se odnose na zakone RS i domicilni zakon države ukoliko je Ponuđač iz strane države.

Prilog C

OBRAZAC MEHANIZMA RJEŠAVANJA PRITUŽBI

Oznaka (popunjava izvođač)

Ime i prezime (nije obavezno)

Molimo da označite sa X

[...] Želim podnijeti pritužbu anonimno

[...] Molim da ne otkrivajte moj identitet bez moje saglasnosti

Kontakt podaci

Označite poželjan način kontakta (poštom, telefonom, emailom) [...] Poštom: Navedite adresu za dostavu pošte.

[...] Telefonom: _____

[...] Imejlom: _____

Opis događaja na koji se pritužba odnosi Šta se desilo? Gdje se desilo? Kojoj osobi se to desilo? Šta je proisteklo kao posljedica problema?

Datum događaja/pritužbe

[...] Događaj koji se desio jednom/pritužba (datum _____)

[...] Desilo se više puta (Koliko puta? _____)

[...] Stalno se dešava (problem koji trenutno postoji)

Šta želite da se preduzme?

Potpis: _____

Datum: _____

7. NAČINI UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA

U okviru WSSM pripremljen je SEP, s ciljem da uspostavi efikasnu platformu za produktivnu interakciju sa pogođenim stranama i ostalim interesnim stranama u toku sprovođenja projekta.

Svrha Plana angažovanja zainteresovanih strana (SEP) je da predstavi ciljne grupe i metode angažovanja zainteresovanih strana i odgovornosti u sprovođenju aktivnosti. U skladu sa zahtjevima Svjetske banke, angažovanja zainteresovanih strana je inkluzivan proces koji se provodi za vrijeme cijelog životnog ciklusa projekta, a najefikasniji je ako se pokrene u ranoj fazi izrade projekta.

Angažovanje treba početi što je ranije moguće kod pripreme projekta, jer blagovremeno utvrđivanje i konsultacije sa zainteresovanim stranama omogućavaju uvažavanje stavova i mišljenja tih grupa pri izradi i implementaciji projekta.

Namjera SEP-a je da blagovremeno aktivira sve zainteresovane strane tokom pripreme projekta i tokom njegove implementacije.

Konkretno, SEP služi u sljedeće svrhe:

- a) identifikacija i analiza zainteresovanih strana;
- b) planiranje modaliteta angažovanja i efikasnih komunikacijskih alata za konsultacije i objavljivanje;
- c) definisanje uloge i odgovornosti različitih aktera u sprovođenju Plana;
- d) definisanje Mehanizma za podnošenje žalbi (GM) i
- e) pružanje povratnih informacija zainteresovanim stranama.

Kako bi se na odgovarajući način zadovoljile potrebe različitih grupa, izrađeni su komunikacijski i informacijski kanali za sve utvrđene zainteresirane strane u skladu s njihovim potrebama. Koristiće se participativni proces za dobivanje komentara i prijedloga za dizajn Projekta, koji mogu pomoći u unapređenju dizajna Projekta i donijeti veće koristi na lokalnom nivou.

Kako bi se udovoljilo pristupima najbolje prakse, projekat će primijeniti sljedeće principe angažmana zainteresovanih strana:

- *Informisano učestvovanje i povratne informacije*: informacije će se pružati i široko distribuirati među svim zainteresovanim stranama u odgovarajućem formatu; pružaju se mogućnosti za dostavljanje povratnih informacija zainteresovanih strana, za analizu i rješavanje komentara i nedoumica;
- *Pristup otvorenosti i vijeka trajanja*: javne konsultacije o projektu biće organizovane tokom čitavog vijeka trajanja Projekta, provodiće se na otvoren način, bez vanjskih manipulacija, uplitanja, prisile ili zastrašivanja;
- *Inkluzivnost i osjetljivost*: vrši se identifikacija zainteresovanih strana kako bi se podržala bolja komunikacija i izgradili efikasni odnosi. Proces učešća u projektima je inkluzivan. Sve interesne strane se u svakom trenutku podstiču da budu uključene u proces konsultacija. Svim zainteresovanim stranama omogućen je jednak pristup informacijama. Osjetljivost na potrebe zainteresovanih strana ključni je princip na kojem se zasniva izbor metoda angažmana. Posebna pažnja posvećena je ranjivim grupama.

Značajan angažman zainteresovanih strana tokom projektnog ciklusa važan je aspekt dobrog upravljanja projektima i pruža mogućnosti za sljedeće:

- Pojašnjenje ciljeva projekta, obima i upravljanje očekivanjima,
- Obezbeđivanje smislenosti angažmana građana,
- Traženje povratnih informacija za pružanje informacija za dizajn projekta, implementaciju, praćenje i evaluaciju,
- Procjenu i ublažavanje projektnih rizika,
- Bolje projektne rezultate i koristi,
- Širenje informacija i materijala o projektu,
- Rješavanje žalbi na projekt.

7.1. Zaključci i komentari javnih rasprava

Nacrt ESMP biće objavljen na internet stranicama APCU i Grada Prnjavora, na srpskom i engleskom jeziku, zajedno sa pozivima na javne konsultacije. Pozivom će biti naznačeno kako se može pristupiti dokumentu o kojem se javnost konsultuje, detaljima projekta, datumu, vremenu i mjestu održavanja konsultacija i kontakt informacijama za povratne informacije i /ili pitanja.

Javni poziv biće saopšten u uglednim štampanim medijima sa nacionalnim izveštavanjem kako bi se omogućilo da širok spektar javnosti bude uključen u proces konsultacija. Na taj način javnosti će se pružiti mogućnost da iznese svoje stavove o rizicima projekta, uticajima i mjerama ublažavanja i omogući predlagачu projekta (Grad Prnjavor) da razmotri i odgovori na njih.

Nakon 14 dana od datuma objavljivanja od strane predlagачa projekta, nacrt ESMP-a biće predmet javnih konsultacija u skladu sa Smjernicama Svjetske banke. Javne konsultacije i prezentacija Plana upravljanja ekološkim i društvenim pitanjima (ESMP) za podprojekat: „Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru“ pripremljen u sklopu: PROJEKTA MODERNIZACIJE VODNIH I SANITARNIH USLUGA (WSSM).

Kada konsultacije budu završene, Zapisnik sa sastanka će biti pripremljen i priložen u aneksima ESMP-u. Zapisnik će sadržavati primljene povratne informacije, postavljena pitanja i kako su one uvrštene u finalnu verziju ESMP-a. Prisustvo zainteresovanih strana se provjerava putem potpisane evidencije prisustva, poželjno sa kontakt detaljima učesnika i fotografijama sa dozvolom za objavljivanje.

Finalna verzija ESMP-a za predmetni podprojekat, biće objavljena na internet stranicama APCU, Grada Prnjavor i vidljiva tokom čitavog trajanja projekta.

7.2. Mehanizam za žalbe

U skladu sa ESS10 i Planom angažovanja zainteresovanih strana (SEP), Mehanizam za pritužbe (GM) će se implementirati za WSSM kako bi se osiguralo da se sve pritužbe, LICA pod uticajem projekta (PAP) i drugih zainteresovanih strana, tretiraju na odgovarajući način, uključujući preduzimanje korektivnih radnji i, nakon završetka, da je podnosilac pritužbe upoznat sa ishodom postupka. Obrazac za pritužbe u okviru Projekta (u nastavku), u štampanoj kopiji će biti dostupan u prostorijama zajednice(a) pod uticajem projektnih aktivnosti.

Posebni Mehanizam za pritužbe za direktno zaposlene radnike (kao što su vanjski konsultanti) će biti uspostavljeni za rješavanje pritužbi, sugestija i problema na radnom mjestu, navodeći procedure koje radnik treba da uloži žalbu, vremenski okvir za primanje odgovora ili povratne informacije i korake za upućivanje na viši nivo, uz istovremeno omogućavanje transparentnosti, povjerljivosti i prakse bez straha od odmazde/posljedica.

Bilo koja treća strana koja angažuje i zapošljava radnike na ugovor, dužna je da uspostavi mehanizam za radna mjesta i instrument za mirno rješavanje sporova prema zahtjevima WSSM LMP, ESS2 i domaćeg zakona o radu.

Mehanizam za podnošenje pritužbi (GM) u okviru projekta definisan je kroz niz osnovnih koraka koji uključuje:

Podnošenje pritužbi

Sve pritužbe u okviru projektamogu se podnijeti lično ili telefonskim putem ili u pisanoj formi popunjavanjem Obrasca za pritužbe u okviru Projekta, elektronskom poštom, poštom, faksom na adrese/brojeve za Jedinicu za koordinaciju poljoprivrednih projekata (APCU) / Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i to:

- Poštom na adresu Trg Republike Srpske 1, 51000 Banja Luka sa naznakom na projekat WSSM i Jedinici za koordinaciju poljoprivrednih projekata na pisarnici Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske
- Telefon: +387 (0)51 338 736 i faks+ 387 (0)51 338 857
- Faks +387 (0)51 338 857
- Elektronskom poštom: n.stojakovic@mps.vladars.rs.

Pritužbe se mogu podnijeti i anonimno, i u tom slučaju će odgovor biti objavljen na sajtu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, sekcija Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata.

Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata (APCU) vršiće funkciju Centralne kancelarije za pritužbe (CGD) dok će Lokalnu kancelariju za pritužbe za određeni podprojekta (LGD) činiti predstavnici lokalne zajednice i to: predstavnici opštine/grada i Lica pod uticajem/pogođena projektom (PAP).

Upravljanje pritužbama

U roku od 3 dana od podnošenja, potvrdiće se da je predmet registrovan i podnosiocu pritužbe će se dostaviti osnovne informacije o narednim koracima. GM će istražiti činjenice i okolnosti i artikulirati odgovor, a podnosilac pritužbe se treba obavijestiti o konačnoj odluci najkasnije u roku od 15 dana od podnošenja pritužbe.

Izveštavanje o pritužbama i povratnim informacijama korisnika

Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata (APCU) biće odgovorna za vođenje i čuvanje zaprimljenih komentara/pritužbi i vođenje Centralnog dnevnika pritužbi.

Dnevnik žalbi

Svakoj pritužbi treba se dodijeliti jedinstveni referentni broj te se treba na odgovarajući način pratiti, a evidentirane aktivnosti trebaju se završiti. Dnevnik treba sadržavati sljedeće informacije:

- Ime i prezime podnosioca pritužbe, lokaciju i detalje pritužbe (ukoliko prijava nije anonimna),
- Datum podnošenja,

- Datum kada je dnevnik pritužbi učitao u bazu podataka projekta,
- Detalje predloženih korektivnih mjera,
- Datum kada je predložena korektivna mjera poslana podnosiocu pritužbe (prema potrebi),
- Datum zatvaranja,
- Datum kada je odgovor poslan podnosiocu pritužbe.

Kanali za prijem pritužbi

Sve pritužbe mogu se podnijeti popunjavanjem obrasca za pritužbe u okviru Projekta u štampanom obliku ili putem interneta, ili u bilo kojem drugom obliku koji odabere podnosilac pritužbe preko za tu svrhu određenih kanala navedenih gore pod *Podnošenje pritužbi*.

Praćenje i izvještavanje o pritužbama

Centralna kancelarije za pritužbe (CGD) odnosno Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata (APCU) će biti zadužena za:

- Sakupljanje podataka iz LGD-ova koji će služiti kao lokalne prijemne tačke o broju, sadržaju i statusu pritužbi i njihovo učitavanje u jedinstvenu regionalnu bazu podataka;
- Vođenje dnevnika pritužbi o zaprimljenim pritužbama na regionalnom i lokalnom nivou
- Praćenje neriješenih pitanja i predlaganje mjera za njihovo rješavanje;
- Objavljivanje kvartalnih izvještaja o mehanizmima za pritužbe (GM).
- Rezimiranje i analiziranje zaprimljenih kvalitativnih podataka od lokalnih prijemnih tačaka o broju, sadržaju i statusu pritužbi i njihovo učitavanje u jedinstvenu bazu podataka projekta;
- Praćenje neriješenih pitanja i predlaganje mjera za njihovo rješavanje.

Projekat modernizacije vodnih i sanitarnih usluga (WSSM)

Obrazac za pritužbe u okviru Projekta

Oznaka (unosi Projektna implementacijska jedinica)		
Ime i prezime (nije obavezno)		
☐ Želim anonimno podnijeti pritužbu. ☐ Molim ne otkrivati moj identitet bez mog pristanka.		
Kontakt podaci	☐ Putem pošte: <i>Navesti adresu za dostavu pošte:</i> _____ _____ ☐ Putem telefona: _____ ☐ Putem _____ elektronske _____ pošte:	
Označiti način na koji želite da budete kontaktirani (putem pošte, putem telefona, putem elektronske pošte).		
Opis događaja na koji se pritužba odnosi	Šta se je desilo? Gdje se je to desilo? Kojoj osobi se je to desilo? Šta je proizišlo kao posljedica problema?	
Datum događaja / pritužbe		
	☐ Događaj/pritužba koji su se desili jednom (datum _____) ☐ Desili su se više od jednog puta (koliko puta? _____) ☐ Tekući (problem koji trenutno postoji)	
Šta biste željeli da se poduzme?		

Potpis: _____

Datum: _____

Molimo poslati ovaj obrazac na sljedeću adresu:

RS	Na pažnju: Rukovodioca APCU-a, Projekat modernizacije vodnih i sanitarnih usluga (WSSM) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS-a Adresa: Trg Republike Srpske 1, 78000 Banja Luka Tel.: + 387 51 338-932, Faks: + 387 51 338-932, Elektronska pošta: n.stojakovic@mps.vladars.rs
----	---

7.3. Plan uključivanja zainteresovanih strana

Tabela 6. Plan uključivanja zainteresovanih strana

Konsultacija / Sastanak	Svrha	Način	Ko	Kad
Početak radova/ Angažovanje izvođača	Informisanje zainteresovanih strana, uključujući i širu javnost, o početku radova	Direktna komunikacija, Sastanci	KP "PARK" a.d. Prnjavor PIT Izvođač	[Datum]
Dvonedjeljni sastanci obavještavanja o napretku realizacije projekta	Obezbedite ažurirane informacije o napretku projekta i primajte povratne informacije od zainteresovanih strana	Sastanci, izvještaji o napretku	KP "PARK" a.d. Prnjavor PIT Izvođač Zainteresovane strane	Mjesečno
Objavljivanje informacija o prekidima u radu komunalnih usluga	Obavještenje lokalne zajednice o prekidima komunalnih usluga zbog građevinskih aktivnosti	Javna saopštenja putem sredstava informisanja	KP "PARK" a.d. Prnjavor PIT Lokalni mediji	Po potrebi
Preusmjeravanje saobraćaja/ Blokiranje puteva	Obavijestiti zainteresovane strane o preusmjeravanju saobraćaja ili zatvaranju puteva tokom izgradnje	Javna saopštenja putem sredstava informisanja	KP "PARK" a.d. Prnjavor PIT Lokalni mediji	Po potrebi
Obavještanje javnosti o napretku projekta	Koristiti lokalne medije za širenje informacija o napretku projekta ulokalnoj zajednici	Javna saopštenja putem sredstava informisanja	Investitor KP "PARK" a.d. Prnjavor PIT Lokalni mediji	Po potrebi

8. ANALIZA POTREBE ZA JAČANJEM KAPACITETA I OBUKOM

APCU/PIT će organizovati izgradnju kapaciteta u različitim fazama životnog ciklusa podprojekta na osnovu ESMF-a.

Sveobuhvatna obuka za osoblje KP „PARK“ a.d. Prnjavor će uključivati usavršavanja usklađena sa najnovijim ESF-om Svjetske banke.

Drugi dio obuke će pokriti odgovornosti svakog člana osoblja, procedure implementacije, potrebne obrasce, metode procjene rizika i opšte procedure zdravlja i sigurnosti na radu (OHS).

Prije predaje gradilišta Izvođaču, predstavnici KP “PARK“ a.d. Prnjavor i APCU-a će održati edukacije za podizanje svijesti radnika i lokalne zajednice, naglašavajući ekološke, socijalne aspekte i aspekte zaštite na radu koji su neophodni tokom implementacije. Tokom faze implementacije, saradnik izvođača na OHS-u će održavati redovne edukacije podizanja svijesti o svakodnevnim rizicima i rješavanju pitanja kao što su rodno zasnovano nasilje i seksualna eksploatacija i zlostavljanje (SEA-SH), mehanizam za rješavanje žalbi (GM) i kodeks ponašanja.

9. IMPLEMENTACIJA I IZVJEŠTAVANJE ESMP-a

Sljedeće uloge i odgovornosti različitih učesnika uključenih u implementaciju i izvještavanje o Planu upravljanja životnom sredinom i društvom (ESMP) za projekat su navedene u nastavku:

Izvođač: Izvođač je odgovoran za implementaciju Plana upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESMP). Od njega se traži da mjesečno izvještava o implementaciji ESMP-a. Pored toga, Izvođač mora pratiti, voditi evidenciju i izvještavati PIT o različitim ekološkim i društvenim pitanjima, uključujući sigurnost, incidente, pritužbe radnika i angažman zainteresovanih strana.

Nadzor: Nadzor je zadužen za praćenje i izvještavanje sedmično, kao i vanredno, o sprovođenju mjera prevencije/ublažavanja za PIT.

Korisnik: Korisnik KP "PARK" a.d. Prnjavor ima nadzornu ulogu u procesu implementacije. Oni primaju izvještaje i od izvođača i od nadzora u vezi sa ekološkim i socijalnim pitanjima. On je odgovoran za nadgledanje izvršenja ESMP-a i osiguravanje usklađenosti sa ekološkim i društvenim standardima.

APCU/PIT: za WSSM, postojeći APCU u okviru MPŠV, prvenstveno je odgovoran za upravljanje projektom, finansijsko upravljanje, ekološku i društvenu usklađenost, kao i praćenje i izvještavanje o evaluaciji u okviru WSSM-a. APCU/PIT osigurava ispunjenje ciljeva razvoja podprojekta i olakšava komunikaciju sa relevantnim ministarstvima i organima lokalne samouprave kako bi se osigurala pravovremena implementacija aktivnosti. APCU/PIT je odgovoran za izvještavanje Svjetske banke o implementaciji ESMP-a.

Gradovi/Opštine: Opštinska/Gradska inspekcija nadgleda implementaciju ESMP-a u svojoj nadležnosti, osiguravajući usklađenost sa ekološkim i društvenim standardima.

10. PRILOZI

PRILOG 1. DOBRE GRAĐEVINSKE PRAKSE

- Zahtjevi u pogledu dobrih građevinskih praksi koji će biti uključeni u Ugovor o izvođenju radova su slijedeći:
- Opšti zahtjevi:
- Izvođači će biti dužni slijediti praksu dobre ekološke gradnje u svim građevinskim djelatnostima, te smanjiti na najmanju moguću mjeru štetu nanesene vegetaciji, tlu, podzemnim vodama, površinskim vodama, krajoliku, kao i uznemiravanje naselja i lokalnih komunikacija.
- Primjena zaštite životne sredine i mjera za ublažavanje, kao i monitoring, provodit će se paralelno s građevinskim aktivnostima. Oni će početi u trenutku kada se radnici, oprema i/ili materijal smjeste na gradilište, a završit će s prestankom građevinskih radova, kada svi radnici, oprema i/ili materijal napuste gradilište i kada životna sredina bude vraćena u prvobitno stanje.
- Izvođač ima obvezu da imenuje koordinatora za zaštitu na radu i zaštitu životne sredine koji će biti odgovoran za osiguranje usklađenosti sa zakonima i ciljevima zaštite životne sredine, sigurnosti na radu i zaštite od požara.
- Izvođač treba osigurati red, disciplinu i profesionalnu odgovornost svih zaposlenika na gradilištima. Rad i boravak moraju biti ograničeni isključivo na zonu građevinskih radova, a štetu na privatnom vlasništvu, zemljištu i usjevima treba izbjegavati. Treba osigurati redovne kontakte s predstavnicima lokalnih stanovnika (mjesnih zajednica) sa svrhom razmjene informacija ili radi pronalaženja rješenja za eventualne sporove (nastale povredom prava vlasništva, oštećenjima prilikom građevinskih radova, itd.).
- Snabdijevanje i prevoz materijala
- U cilju sprječavanja emisije prašine, Izvođač je dužan prevoziti asfalt, šljunak, kamen, zemlju i drugi materijal u kamionima prekrivenim ceradom. Prevoz kamena i šljunka vrši se u vlažnom stanju. Brzina vozila ne smije prelaziti 30 km/h. Izvođač će izbjegavati nepotrebne vožnje.
- Organizacija gradilišta
- Izgradnja bi trebala početi (ako je moguće) u doba godine kada se mogu koristiti prednosti suhog tla, tj. kada je zbijanje i degradacija kroz korištenje na minimalnoj razini.
- Koristit će se odgovarajuće mašine i/ili zaštitne ploče koje bi mogle spriječiti zbijanja tokom uklanjanja zemljišta, npr. korištenjem šina ili pneumatika niskog pritiska na mjestima koja ukazuju na mogućnost zbijanja. Koristiće se odgovarajući postupci za odvojeno uklanjanje, rukovanje, skladištenje i zamjenu humusa i podzemlje.
- Izvođač će uspostaviti privremeno odlagalište za građevinski materijal, prostor za ispiranje pumpi za beton i miješalica, te prostor za pranje auto-guma s odgovarajućim sredstvom za čišćenje. Privremena odlagališta za iskopni materijal (zemlja) bit će smanjen na maksimalno 2 m visine, kako bi se spriječilo zbijanje uzrokovano težinom zemlje, a vrijeme čuvanja će se smanjiti na minimum.

- Izvođač će osigurati da je sva građevinska oprema licencirana i odobrena u skladu s lokalnim propisima, i ako je moguće, certificirana u skladu sa standardima EU.
- Izvođač radova dužan je koristiti moderne mašine i vozila koji zadovoljavaju ekološke standarde u pogledu emisije štetnih gasova (potpuno izgaranje). Također će koristiti filtere za smanjenje emisije čestica čađi, i gorivo sa povoljnom hemijskom strukturom (nizak sadržaj sumpora) i učinkovito/sigurno pretakanje.
- Izvođač radova dužan je koristiti moderne mašine i vozila koja predstavljaju manji izvore buke (motor, ispušni sistem). Ovo uglavnom podrazumijeva nabavku novih mašina ili provođenje mjera za ugradnju dodatne zvučne izolacije, kao i njeno konstantno održavanje. Osim toga, preporučuje se da mašine jedino trebaju raditi u razdoblju 07-17 sati na svim dionicama trase čija udaljenost od najbliže stambene kuće iznosi manje od 60 m.
- Izvođač radova dužan je koristiti biorazgradiva maziva i ulja za mjenjače. Održavanje, punjenje i čišćenje mašina mora biti obavljeno izvan gradilišta i izvan područja s površinskom vodom.
- Izvođač će odrediti i slijediti kontrolne mjere za prašinu koja nastaje tokom rukovanja s opremom i/ili prilikom radova na obnovi. Izvođač mora dostaviti plan u kojem su predloženi putevi za prevoz materijala, a također treba dati izjave o predloženoj metodi za kontrolu prašine na mjestima gdje se ne može izbjeći prevoz kroz naselja.
- Izraditi projekt organizacije gradilišta sa odgovarajućim rješenjima za odvodnju i tretman sanitarnih otpadnih voda, kao i oborinske vode iz zone gradilišta. Odvoditi korištenu vodu sa gradilišta sa odgovarajućim kanizacionim sistemima, po potrebi sakupljati u vodonepropusnim spremnicima i tretirati na propisani način (bilo na licu mjesta, ili na udaljenoj lokaciji), a prije ispuštanja u recipijent ili sistem gradske kanalizacije.
- Izvođač će osigurati da se parkirna mjesta mašina i vozila te smještajni kontejneri radnika ne nalaze unutar šumskih područja, da ne utječu na vodotoke i ne utječu na ugroženu floru i faunu.
- Izvođač će osigurati zaštitu područja koja su osjetljiva na eroziju s agentima stabilizacije (privremene brane, ograde, jame) i presađivanje nakon završetka građevinskih radova.
- Izvođenje građevinskih radova
- Kako se ne bi ugrozila stabilnost tla, na nestabilnim ili uslovno stabilnim terenima, građevinski radovi će se obavljati u kraćim intervalima.
- Tokom izvođenja zemljanih radova, humusni sloj će se odlagati na hrpe koje neće biti više od 2 m i bit će zaštićen od zagađenja kako bi zadržao svoju plodnost.
- U cilju smanjenja negativnih uticaja na rijeku i riječne obale na minimum, aktivnosti na izgradnji koje se vrše na ili u blizini površinskih vodnih tijela, trebaju se provoditi u vrijeme sezone malih voda, koja je najčešće u razdoblju od jula do septembra. Preporučuje se da se ovo uzme u obzir prilikom pripreme rasporeda aktivnosti.
- Sva rukovanja sa naftom i njenim derivatima u procesu izgradnje i nabavke mašina, obavljaju se uz najveće mjere zaštite radi izbjegavanja prolijevanja. Sva ambalaža za naftu i ostale naftne derivate mora biti sakupljena i odnesena na kontrolirano odlagalište Izvođača, odakle će biti odvezeni od strane ovlaštenog komunalnog poduzeća. U slučaju nesreća, izlivanja goriva ili

maziva u životnu sredinu, potrebne su hitne intervencije u skladu s postupcima za ispuštanje goriva i maziva.

- Mašine i vozila se neće prati u zoni radova.
- Otpadne vode iz WC-a radnika neće biti ispuštene u zemlju niti u vodotoke.
- Otpadom će se upravljati u skladu sa Planom upravljanja otpadom (detalji dati u nastavku).
- Odlaganje iskopanog materijala i bilo kog drugog čvrstog otpada u vodotoke biće zabranjeno.
- Izvođač će provesti odgovarajuće mjere kontrole saobraćaja, u skladu sa zakonom, za vrijeme trajanja ugovora, i takve mjere moraju najprije biti odobrene od strane Nadzornog inženjera. Mjere za upravljanja sigurnosti u saobraćaju će uključivati privremenu rasvjetu i odgovarajuću signalizaciju tokom kopanja i radova na rehabilitaciji.
- Izvođač treba imenovati stalno osoblje koji će biti angažirano na pitanjima sigurnosti u saobraćaju, te će biti odgovorno za sprovođenje mjera sigurnosti saobraćaja i sprovođenje saobraćajnih mjera koje su propisane državnim zakonima, a koje će uključivati: (I) pregled stanja i položaja opreme za kontrolu saobraćaja u upotrebi, (II) pregled nacrt - dio koji se odnosi na opremu za kontrolu saobraćaja koja je potrebna za osiguranje sigurnog i učinkovitog protoka saobraćaja (III) ispravka svih saobraćajnih nedostataka gdje je to primjenjivo, (IV) kontrola radnih zona, rukovanje opremom i skladištenje, rukovanje materijalom i skladištenje vezano uz sigurnost u saobraćaju.
- Izvođač ne smije ostaviti iskopane rovove bez nadzora, te mora ograditi i označiti sve otvorene rovove kako bi se spriječile eventualne nesreće.
- Organizacija gradilišta nakon završetka radova
- Izvođač takođe mora ukloniti sve posebne objekte i mjesta koja se koriste kao podrška izgradnji uključujući privremene zgrade i njihove temelje, privremene instalacije (elektro, vodne i kanalizacijske instalacije) i opremu (bazen za sedimentaciju), vraćanje privremenih cesta u prvobitno stanje (posebno u šumskom području i na privatnoj imovini), i radnih površina, uklanjanje ograde, znakova i obavijesti.
- Izvođač će ukloniti sav građevinski otpad.
- Sva građevinska područja i ostala područja koja su bila pod uticajem tokom izgradnje, vратиće se u prvobitno stanje zavisno o budućem korištenju zemljišta.
- Aktivnosti na vraćanju u prvobitno stanje će započeti odmah nakon zakopavanja cijevi.
- Građevinsko područje se mora zasaditi vrstama sačuvanim u tresetu i dopunjeno odgovarajućim materijalom, ako je potrebno.
- Poljoprivredne površine moraju se vratiti u stanje koje je prikladno za zemljoposjednika kako bi mogli ponovno saditi vlastite zasade

PRILOG 2. EKOLOŠKI I DRUŠTVENI SKRINING

Na službenoj web stranici Međunarodne finansijske korporacije Grupe Svjetske banke (IFC), projekti i aktivnosti koji su navedeni na IFC listi isključenja (2007.) ne ispunjavaju uslove za podršku u okviru WSSM projekta i njegovih podprojekata

Naziv podprojekta	Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru
Lokacija podprojekta	Grad Prnjavor, Republika Srpska
Predlagač podprojekta	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Jedinica za koordinaciju poljoprivrednih projekata (APCU)

Aktivnost	Odgovori	
	Da	br
Proizvodnja ili trgovina bilo kojim proizvodom ili aktivnostima koje se smatraju nezakonitim prema zakonima ili propisima zemlje domaćina ili međunarodnim konvencijama i sporazumima, ili podliježu međunarodnim zabranama, kao što su farmaceutski proizvodi, pesticidi/herbicidi, supstance koje oštećuju ozonski omotač, PCB-i, divlje životinje ili proizvodi regulirani CITES-om.		✓
Proizvodnja ili trgovina oružjem i municijom. ¹		✓
Proizvodnja ili trgovina alkoholnim pićima (osim piva i vina). ¹		✓
Proizvodnja ili trgovina duhanom. ¹		✓
Kockanje, kazina i ekvivalentna preduzeća. ¹		✓
Proizvodnja ili trgovina radioaktivnim materijalima. Ovo se ne odnosi na kupovinu medicinske opreme, opreme za kontrolu (mjerenja) i bilo koje opreme za koju IFC smatra da je radioaktivni izvor trivijalan i/ili adekvatno zaštićen.		✓
Proizvodnja ili trgovina neograničenim azbestnim vlaknima. Ovo se ne odnosi na kupovinu i upotrebu vezanih azbest-cementnih folija kod kojih je sadržaj azbesta manji od 20%.		✓
Ribolov na lebdećim mrežama u morskom okruženju pomoću mreža dužih od 2,5 km. u dužini.		✓
Proizvodnja ili aktivnosti koje uključuju štetne ili eksploatatorske oblike prisilnog rada ² /štetni dječji rad. ³		✓
Komercijalne operacije sječe za korištenje u primarnim tropskim vlažnim šumama.		✓
Proizvodnja ili trgovina drvetom ili drugim šumskim proizvodima koji nisu iz šuma kojima se održivo upravlja		✓
Proizvodnja, trgovina, skladištenje ili transport značajnih količina opasnih hemikalija ili komercijalna upotreba opasnih hemikalija. Opasne hemikalije uključuju benzin, kerozin i druge naftne derivate.		✓

Aktivnost	Odgovori	
	Da	br
Proizvodnja ili aktivnosti koje zadiru u zemljište u vlasništvu ili na osnovu presude autohtonih naroda, bez punog dokumentovanog pristanka tih naroda.		✓
Utiču na zemljište ili prava manjina		✓
Značajni negativni društveni uticaji i mogu dovesti do značajnih društvenih sukoba		✓

fusnote:

1. Ovo se ne odnosi na sponzore projekta koji nisu suštinski uključeni u ove aktivnosti. "Nije u velikoj mjeri uključen" znači da je dotična aktivnost pomoćna u odnosu na primarne operacije sponzora projekta.
2. Prisilni rad označava sav rad ili uslugu, koji se ne obavlja dobrovoljno, a koji se izvlači od pojedinca pod prijetnjom sile ili kazne.
3. Štetan dječiji rad je zapošljavanje djece koje je ekonomski eksploativno, ili je vjerovatno da će biti opasno ili ometati djetetovo obrazovanje, ili će biti štetno po djetetovo zdravlje, fizičko, mentalno, duhovno, moralno, ili društveni razvoj.

SKRINING EKOLOŠKIH I SOCIJALNIH RIZIKA I UTICAJA PODPROJEKTA

Rezultati skrininga prikazani su u sljedećoj tabeli:

br.	Pitanja ekološkog i socijalnog rizika	DA	NE
1	Da li ovaj pod-projekat pripada listi isključenja Svjetske banke?	NE	
2	Da li predložena aktivnost spada na listu projekata za koje je obavezna puna EIA prema Zakonu o zaštiti životne sredine RS?	NE.	
3	Hoće li se pod-projekat nalaziti u ili blizu nekog osjetljivog ili zaštićenog područja?	NE. Potprojekat se ne nalazi ni u jednom području koje je zaštićeno zbog svog biodiverziteta ili osjetljivosti.	
4	Postoji li mogućnost da će predloženi pod-projekat negativno uticati na lokalni pejzaž?	NE	
5	Da li predložena aktivnost zahtijeva drugu vrstu EA prema lokalnom/nacionalnom zakonodavstvu?	NE	
6	Da li će potprojekat koristiti prirodne resurse kao što su zemljište, voda, materijali ili energija, posebno bilo koji resursi koji su neobnovljivi ili nedostaju?	NE	

br.	Pitanja ekološkog i socijalnog rizika	DA	NE
7	Da li će pod-projekat vjerovatno uzrokovati promjene mikroklima, npr. uključuje aktivnosti kao što su značajno krčenje šuma, degradacija šuma i promjena korištenja zemljišta?	NE	
8	Hoće li pod-projekat proizvesti značajne količine neopasnog i/ili inertnog otpada?	NE	
9	Postoje li rizici od kontaminacije površinskih voda?	NE	Ne postoji površinsko vodno tijelo u urbanoj zoni/ulici gdje je predviđena aktivnost sanacije postojećih mreža.
10	Postoje li rizici od kontaminacije podzemnih voda?	NE	Nema naznaka postojanja podzemnih voda ispod zone radova gdje je predviđena sanacija postojećih mreža.
11	Postoje li rizici od zagađenja tla?	NE	
12	Postoje li rizici od fizičkih promjena terena, opterećenja sedimentom, erozije itd.?	NE	
13	Hoće li pod-projekat biti izvor buke i vibracija?	DA	U fazi izgradnje privremeni i lokalizovani uticaji biće povezani sa radom građevinske mehanizacije za iskop i zamenu mrežnih cevi.
14	Hoće li predložena aktivnost zahtijevati uklanjanje vegetacije?	NE	Međutim, ukoliko uklanjanje bude neophodno, sve potrebne dozvole će biti pribavljene od strane nadležnih organa, a uklanjanje će biti praćeno zamjenom novim sadnicama, u skladu sa zahtjevima lokalnog zakonodavstva.
15	Hoće li implementacija projekta uzrokovati fizičko raseljavanje formalnih korisnika ILI neformalnih korisnika i stanara?	NE	Projekat neće uzrokovati nikakvo fizičko pomjeranje.
16	Da li će implementacija projekta uticati na ugrožene pojedince ili grupe?	NE	Kako bi se smanjio uticaj izgradnje i rekonstrukcije na svakodnevne aktivnosti stanovnika ulice – dece, zaposlenih, starih i osoba sa posebnim potrebama ostvariće se fazama izvođenja radova i omogućavanjem alternativnih saobraćajnica , izmenom režima saobraćaja i obezbeđivanjem parking mesta. .

br.	Pitanja ekološkog i socijalnog rizika	DA	NE
			Skupština grada Prnjavora svake godine donosi Odluku o subvencionisanju potrošnje vode za socijalno ugrožene kategorije stanovništva (identifikovano 11 kategorija). Ova praksa je na snazi od 2018. godine i uključuje inpute Centra za socijalni rad.
17	Hoće li implementacija projekta uzrokovati ekonomsko pomjeranje?	NE	Projekat neće uzrokovati nikakve ekonomske promjene. Radovi će se izvoditi fazno, tako da će samo manje dionice biti privremeno nedostupne u kratkim vremenskim periodima.
18	Hoće li projektu biti potrebna privremena ili trajna kupovina zemljišta?	NE	
19	Hoće li projekat rezultirati privremenim ili trajnim gubitkom usjeva, voćaka ili kućne infrastrukture?	NE	Urbana zona.
20	Postoji li pitanje prava prolaska?	NE	
21	Postoji li vjerovatnoća uticaja na zdravlje i sigurnost zajednice:	DA	U slučaju prekida vodosnabdijevanja na predmetnoj lokaciji, nadležno komunalno preduzeće će preduzeti potrebne mjere kako bi se usluga što prije normalizovala. Privremene obustave saobraćaja će se povremeno uvoditi tokom izvođenja radova. Sporedne ulice mogu bezbjedno prihvatiti preusmjereni saobraćaj. Građani će biti blagovremeno obaviješteni o svim promjenama režima saobraćaja i drugim važnim servisnim informacijama (prekidi u snabdijevanju pitkom vodom, električnom energijom, telekomunikacionim uslugama, izmjene u odvozu komunalnog otpada i ograničenja pristupa vozilima) putem svih raspoloživih komunikacionih kanala. Tokom rekonstrukcije, postojeći objekti u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje biće povezani na vodovodnu i kanalizacionu mrežu putem privremenih vodova, čime će se obezbijediti

br.	Pitanja ekološkog i socijalnog rizika	DA	NE
			kontinuirano pružanje komunalnih usluga vodosnabdijevanja lokalnoj zajednici. Komunalno preduzeće „Park“ a.d. Prnjavor izradiće raspored prikupljanja otpada koji će biti usklađen sa dinamikom izvođenja građevinskih radova i svakodnevnim potrebama stanovnika. Pješački saobraćaj će biti osiguran kolovoznim čeličnim pločama postavljenim preko rupa, rovova, iskopanih kanala , a pristup vozilima će biti ograničen na minimalno vrijeme.
22	Da li je vjerovatnoća uticaja na zdravlje i sigurnost na radu:	DA.	Od svih aktivnosti, prilikom uklanjanja azbestno-cementnih cijevi i njihovog sigurnog odlaganja, Izvođač je dužan primijeniti proceduru u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i relevantnom regulativom za otpad koji sadrži azbest. Izvođač radova je dužan primijeniti dobru građevinsku praksu, uključujući LZO kako bi se minimizirali potencijalni štetni uticaji na radnike, npr. radnici treba da nose zaštitnu masku prilikom uklanjanja azbestno-cementnih cijevi kako bi spriječili moguće udisanje čestica. Prilikom zamjene azbestno-cementnih cijevi (procjena lokalnog vodovoda taj iznos je mali) , koje su klasifikovane kao opasni građevinski materijali koji sadrže azbest i azbestna vlakna, potrebno je postupiti prema Pravilniku o upravljanju otpadom koji sadrži azbest (" Službeni glasnik Republike Srpske", broj 47/18). Neophodno je sprovesti mere za sprečavanje širenja azbestnih vlakana i prašine u životnu sredinu prilikom sakupljanja, transporta, skladištenja i odlaganja ove vrste opasnog otpada . Izvršiti solidifikaciju azbestnog otpada i transport će se vršiti bez pretovara.
23	Ima li naznaka da će se neformalni rad koristiti za	NE	

br.	Pitanja ekološkog i socijalnog rizika	DA	NE
	potrebe potprojekta?		
24	Da li će predložena aktivnost zahtijevati posebne javne konsultacije prema zakonodavstvu RS?	NE	
25	Da li će aktivnosti Projekta imati uticaj na povećanje naknada za vodne usluge i/ili uvođenje novih naknada ili finansijskih obaveza za korisnike Projekta?	NE	
26	Da li će Projekat imati uticaj na pristup privatnoj ili javnoj imovini, uključujući javne institucije kao što su škole, bolnice, ambulate i slično?	DA	Kako bi se obezbijedio pristup privatnim i javnim objektima, biće postavljeni privremeni metalni prelazi za vozila i pješake, zajedno sa ogradama i odgovarajućom signalizacijom. Ove mjere će omogućiti nesmetano odvijanje svakodnevnih aktivnosti lokalnih poslovnih subjekata i stanovnika.

KLASIFIKACIJA RIZIKA

- a. Predložena ocjena ekološkog i socijalnog rizika (visoka, znatna, umjerena ili niska). Navedite obrazloženja:

APCU je uzeo u obzir sljedeće elemente u E&S skriningu i procesu procjene rizika:

- kategoriju rizika prema WB i parametre iz *matrice brze procjene rizika* i *osjetljivost prijemnog okruženja* (ESMF, poglavlje 7.4);
- rezultati posjete iz maja 2026. godine, te sastanak sa predstavnicima Grada Prnjavora u cilju upoznavanja sa situacijom na lokalnom nivou i realnostima na terenu;
- analiza podataka i informacija iz pristiglih obrazaca prijedloga projekata iz projekta Prnjavor Grad za potrebe lokalnih saglasnosti i zahtjeva prema zakonodavstvu RS
- dosadašnja iskustva APCU tima iz ugovora za izvođenje radova koji suslične prirode i veličine predloženim radovima

U ovom trenutku skrining i procjena su zaključili da su potencijalni negativni rizici i uticaji Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru vjerovatno *podprojektna aktivnost* UMJERENOG RIZIKA .

Obrazloženje:

- Otkup zemljišta NIJE potreban.
 - Lokalna EIA NIJE potrebna.
- Uzimajući u obzir cjelokupni kontekst projekta i tehničkog rješenja, potencijalni uticaji tokom izvođenja radova po prirodi, veličini i lokaciji su minimalni i ograničeni na preciznu trasu (linijska infrastruktura), predstavljaju nizak rizik za životnu sredinu i može se relativno lako upravljati, s obzirom da glavna projektna aktivnost uključuje iskope za zamjenu starih i

postavljanje novih cjevovoda i priključaka .U toku izvođenja građevinskih radova mašine će raditi na srednjem putu radi postavljanja vodovodnih i kanalizacionih cevi. Nakon završetka radova na dionici ovaj dio puta će biti rekonstruisan.

općina	Podprojektna aktivnost	Provedena E&S procjena rizika	Preporučeni E&S instrument za ugovor o građevinskim radovima	Komentari
Prnjavor	Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru	UMJERENOG rizika	pojednostavljeni ESMP ili ESMP kontrolna lista	Uticaji radova će biti lokalizovani u zoni postojeće vodovodne i kanalizacione mreže. <u>Ne očekuju se imovinski problemi.</u> <u>U skladu sa zakonskom regulativom RS procedura EIA i okolinske dozvolenisu potrebni .</u>

b. Predloženi planovi/instrumenti upravljanja ES:

Aktivnosti podprojekta Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru su provjerene u rasponu od niskog do umjerenog rizika kako sa ekološkog tako i sa socijalnog aspekta .Aktivnosti podprojekta su jednostavne i relativno jednostavne za implementaciju i APCU preporučuje pojednostavljeni ESMP ili ESMP kontrolnu listuza potrebe ovog projekta sa u njemu definisanim mjerama za ublažavanje/minimiziranje potencijalnih uticaja i rizika tokom implementacije na terenu.

Skrining i procena rizika za Pod-projektnu aktivnost za „Rekonstrukciju vodovodne i kanalizacione infrastrukture u Ulici Cara Lazara i Ulici Stevana Nemanje u Prnjavoru“ je pripremio APCU-ov stručnjak za životnu i društvenu sredinu na osnovu inputa zainteresovanih strana i smernica WSSM ESF.

Fotografije su napravljene u terenskoj posjeti Gradu Prnjavoru u maju 2026. godine kada je APCU tim (infrastrukturni inženjer i stručnjak za E&S) razmijenio informacije i dobio inpute od 2 člana lokalnog PIT-a (lokalno vodovodno preduzeće, inženjer građevinarstva Prnjavor) i saradnika za zaštitu životne sredine iz grada Prnjavora.